

TAIPALSAAREN KUNTA

Kirkonkylän, Saimaanharjun ja Ketveleen osayleiskaava rakennusinventointi

Raportti

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Sijainti	2
1.2	Käytetyt menetelmät	2
1.2.1	Käytetyt lähteet	3
2	Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY	4
3	Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	4
4	Selvitysalueen historiallista taustaa	6
4.1	Iso- ja pikkuvihan vuodet ja Vanhan Suomen aika	7
4.2	Taipalsaaren seurakunta	9
4.3	1800-luvulta 1900-luvulle	10
4.4	1900-luvulta nykyyhteen	10
5	Rakennetut kulttuuriympäristöt	14
5.1	Inventointikohteet: kirkonkylä	15
5.1.1	Taipalsaaren kirkko ja tapuli, 831-417-6-18	15
5.1.2	Röytyn kotiseututalo, 831-417-1-146	18
5.1.3	Lainajyvästön makasiini, 831-417-1-111	21
5.1.4	Maamonniemi, 831-417-8-0	23
5.1.5	Vanha kunnantalo, 831-417-29-1	25
5.1.6	Väinölä, 831-417-29-0	27
5.1.7	Kirkonkylän kansakoulu, 831-417-5-137	29
5.1.8	Ala-Jokelan talo, 831-417-32-0	31
5.1.9	Kaulio I, 831-417-5-133	33
5.1.10	Kaulio II, 831-417-5-129	35
5.1.11	Taipaleen pappila, 831-445-9-0	38
5.1.12	Hautausmaan mökit ja lähiympäristö, 831-417-881-1	41
5.1.13	Nikin hovi, 831-409-3-91	43
5.1.14	Varismäki, 831-409-1-970, 831-409-1-971	46
5.1.15	Rauhala, 831-406-1-105, 831-406-5-0	49
5.1.16	Kalliola, 831-406-1-105, 831-406-5-0	51
5.1.17	Tuulentupa, 831-406-1-97	53
5.1.18	Rantatalo, 831-409-1-743	55
5.1.19	Koivula, 831-417-1-101	57
5.1.20	Kirkonkylän keskusta	59
5.2	Inventointikohteet: Saimaanharju	64
5.2.1	Voipionniemi	64
5.2.2	Kirjamoinniemi, 831-409-1-949	67
5.2.3	Sairaalan alue, 831-401-1-253	70
5.3	Inventointikohteet: Saaret	73

Virkkala

29.4.2021

5.3.1	Suuri Turasalo (Mankki), 831-417-3-22	73
5.3.2	Pieni-Lehtinen, 831-406-1-7	76
5.3.3	Saunasaari, 831-409-1-821	78
5.3.4	Siimesranta, 831-409-1-47	80
5.3.5	Eteläniemi, 831-409-1-927	82
5.3.6	Marjaniemi, 831-409-1-815	84
6	Yhteenveto	86

Kannen kuva: Taipalsaaren kirkonkylää 1920-1929. Kuva: Sulo Laitinen.

Liitteet: Liitekartta 1: Kohteet

29.4.2021

Kirkonkylän, Saimaanharjun ja Ketveleen osayleiskaava rakennusinventointi

1 Johdanto

Tämä rakennetun kulttuuriympäristön inventointi on tehty Taipalsaaren kirkonkylän, Saimaanharjun, Ketveleen osayleiskaavaa varten. Työssä on tarkistettu kaava-alueelle sijoittuvat aiemmin inventoidut kohteet. Tämän inventoinnin osalta on tutkittu alueen rakennuskantaa kunnan toimittaman tietoaineiston pohjalta ja tehty tarkasteltavien rakennusten valintaa rakentamisvuoden perusteella. Inventoinnissa on pyritty tarkastelemaan myös alueen uudempaa rakennuskantaa huomioiden mm. jälleenrakennuskauden rakennukset.

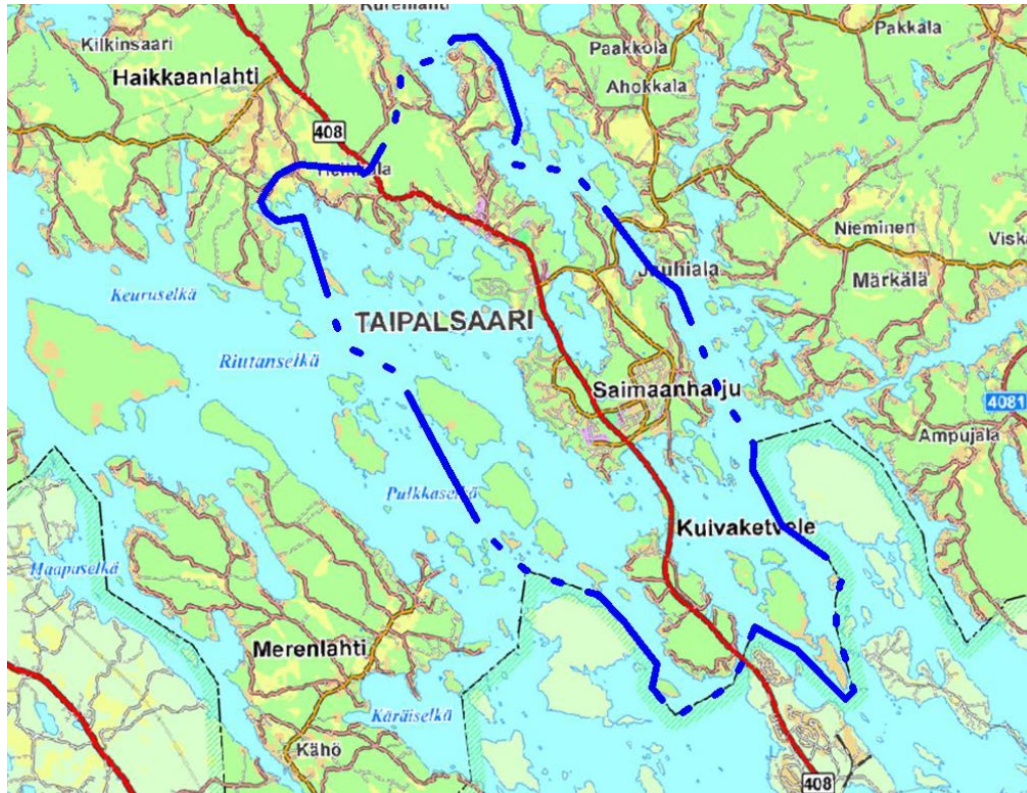
Rakennusinventointi on tehty yleiskaavoitusta varten tarvittavalla tarkkuudella ja siinä selvitetään tiedot tarkastelualueen rakennuskannan kulttuurihistoriallisista arvoista. Inventoinnin perusteella varsinaisen kaavatyön yhteydessä kaavoittaja merkitsee kohteiden arvot mahdollisina suojelumerkintöinä ja määräyksinä kaavaan.

Työn tilaajana on Taipalsaaren kunta, ja työtä on ohjannut tilaajan puolesta maankäyttöinsinööri Antti Hirvikallio. Inventoinnin laatimisesta ovat vastanneet arkkitehdit SAFA Minttu Kervinen ja Julia Virkkala. Virkkala on tarkistanut inventointikohteet maastossa sekä laatinut kohdekuvaukset ja suositukset kohteiden huomiomisesta kaavaratkaisussa.

29.4.2021

1.1 Sijainti

Selvitysalue käsittää Taipalsaaren kirkonkylän, Saimaanharjun ja Ketveleen osayleiskaava-alueen.

Kuva 1. Tarkastelualueen rajaus.

1.2 Käytetyt menetelmät

Selvitysten lähtöaineistona on käytetty aiempia inventointeja, alueen karttoja, paikkatietoaineistoja, ilmakuvia sekä alueelta otettuja valokuvia. Alueelle on tehty maastokäyntejä alkutalven 2019 ja kevään 2021 aikana ja saarien osalta kesällä 2020. Raportin valokuvat on kuvannut Julia Virkkala, ellei toisin mainita. Maastokäynneillä on haastateltu mahdollisuuksien mukaan inventoitavien kiinteistöjen omistajia, mikäli he sattuiivat olemaan paikalla.

Selvitysalueen läheisyyteen sijoittuvat valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset aikaisemmin arvoitetut ja inventoidut maisemallisesti ja kulttuurihistorialliset arvokkaat kohteet on selvitetty Museoviraston RKY-aineistosta ja muinaisjäännösrekisteristä, maakunnallisista selvityksistä, KIOSKI-tietokannasta sekä kunnasta.

Työssä selvitettiin tarkastelualueen rakentumisen historiaa sekä rakennettuun ympäristöön vaikuttanutta kulttuurihistoriaa lyhyesti. Samalla tarkasteltiin rakennetun ympäristön erityispiirteitä kirkonkylän, Saimaanharjun ja Ketveleen alueella. Inventoidut rakennukset on valittu lähtötietojen ja tilaajan toimittamien rakennustietojen perusteella. Kohdevalintoja on täydennetty maastokäynnillä. Inventoitujen rakennusten osalta kuvattiin lyhyesti niiden historiaa, ominaispiirteitä, arkkitehtuuria ja arvoja. Inventointi tehtiin yleiskaavatasolla, eikä rakennusten sisätiloja ole tarkasteltu.

29.4.2021

Inventointityö on alkanut analyysivaiheella, jolloin on tehty tausta- ja maastotutkimukset, kuvailtu tarkastelualueen kehittymistä ja inventointikohteita sekä valmisteltu inventointikohteita koskevia suosituksia. Tämän jälkeen on pohdittu kohteisiin liittyviä arvoja ja laadittu suositukset kohteiden huomioimisesta kaavaratkaisussa. Inventointityöstä on laadittu kirjallinen raportti.

1.2.1 Käytetyt lähteet

- Taipalsaaren rakennusperintöä on inventoitu kattavasti vuonna 1979 tehdyn rakennuskulttuurin luetteloinnin yhteydessä. Vuoden 1979 inventoinnin suorittivat Teija Mononen ja Jarmo Kankaanpää.
- Taipalsaaren kirkonkylän maisemaselvitys, Suunnittelukeskus Oy, 21.11.1978. Maisemaselvitys laadittiin rakennuskaavan tarkistuksen taustaselvitykseksi.
- Taipalsaaren huvilainventointi, 1996-1997. Matti Veijovuori.
- Kulttuuriympäristöselvitys, Taipalsaaren kirkonkylän ajantasa-asemakaava ja Mäntylän asemakaava. Selvitystyö Ahola, 2007.
- Rakennusinventointi, vanha kunnantalo, Selvitystyö Ahola, 5.7.2019.
- Etelä-Karjalan maakuntakaavan yhteydessä laaditut maisema- ja kulttuurialueselvitykset (osat 1 ja 2), Etelä-Karjalan liitto, 2008.
- Lisäksi on hyödynnetty seuraavia kirjallisia lähteitä:
 - Rajamaa, Etelä-Karjalan historia I, toim. Jyrki Paaskoski ja Anu Talka, 2018
 - Taipalsaari, pitäjä Saimaan sylissä, Pentti Jurvanen, 1987.
 - Etelä-Karjalan rakennuskulttuuri : kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet ja kulttuurimaisemat, Timo Lievonon, 1987. Etelä-Karjalan seutukaavaliitto.
 - Ahola Teija, Terveyttä Kaikille. B-mielisairaalat 1950-luvulta 1970-luvulle. Selvitystyö Ahola, 2015.

Karttojen ja kuvien lähteet on merkitty niiden yhteydessä olevaan kuvatekstiin.

29.4.2021

2 Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY

RKY on Museoviraston laatima inventointi, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. RKY-alueista on koottu tietoa Museoviraston sivuille www.rky.fi.

Tarkastelualueella sijaitseva Taipalsaaren kirkko lähiympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Taipalsaaren kirkko, sen viereinen avoin kirkkokenttä, pitäjän lainamaasiini, Röytyn majatalo sekä Röytyn itäpuolella kumpuilevat peltotilkut muodostavat alueen pitkästä historiasta ja rakentamisen vaiheista kertovan saarekkeen muuten uudistuneessa kirkonkylässä. Saimaanharjulla sijaitsevat Salpalinjan rakenteet ovat osa Salpalinjan valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Kuva 2. RKY-aluerajaus. Kuvalähde: kartta.museoverkko.fi

3 Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Etelä-Karjalan maakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 9.6.2010 ja vahvistettu ympäristöministeriössä 21.12.2011. Maakuntakaavassa inventointialueelle on merkitty seuraavat maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt:

Nikinlahden kulttuurimaisema (ma/km 94)

Taipalsaaren taajamaympäristö (ma/km 90)

Haikkaanlahden kulttuurimaisema (ma/km 91) sekä maakunnallisesti arvokas Pien-Saimaan saarikohde, johon kuuluvat Illukansaari, Orjainlahti ja Turasalot (ma/km 97) sijoittuvat osaksi tarkastelualueelle.

29.4.2021

4 Selvitysalueen historiallista taustaa

Taipalsaari on Etelä-Karjalan kunnista leimallisimmin saaristopitäjiä ja sille on ominaista rikas ja verrattain hyvin säilynyt viljelykulttuuriin liittyvä rakennusperinne. Taipalsaaren kirkonkylän, Ketveleen ja Saimaanharjun alueella sijaitsevat maakunnallisesti merkittäviksi arvioidut taajamaympäristö ja Nikinlahden kulttuurimaisema, osa Haikkaanlahden kulttuurimaisemasta, Pien-Saimaan saariasutuksen maakunnallisesti merkittävistä kohteista Turasalot, sekä valtakunnallisesti merkittäviksi arvioidut Taipalsaaren kirkko ympäristöineen ja Salpalinja.

Taipalsaarta ympäröivät rannat olivat alkujaan Pohjanlahteen laskevan vesistön latvavesiä, joiden rannoilla kasvoi sankkaa metsää. Merkkejä rantojen varsien asutuksesta on löytynyt alkaen noin 5000 eaa. On mahdollista, että ihminen on asuttanut seutua jo aiemmin, mutta tästä ei ole löydetty yksiselitteisiä merkkejä. Taipalsaaren alueella sijaitsee kulttuuriympäristön paikkatietoikkunan mukaan yhteensä 85 kiinteää muinaisjäännettä, joista vanhimmat tunnetut ovat kivikautisia. Taipalsaari on käsittänyt alun perin Lappeen kihlakunnan pohjoispuoliset alueet Joutsenoa ja Mäntyharjua myöten. Lappeen kihlakunnan ydinalueesta muodostettiin Lappeen pitäjä ja loput kihlakunnasta kirjattiin Taipaleen pitäjään. Lappeen pitäjä kuului Viipurin linnalääniin ja Taipaleen hallintopitäjä esiintyy Lappeen pitäjän rinnalla 1500-luvun ensimmäisistä maakirjoista lähtien. Taipale esiintyy nimenä asiakirjoissa ensimmäisen kerran 1535, 1600-luvun alun asiakirjoissa nimenä mainitaan Taipalsaari (Taipaleen saari).

Metsän vähentyessä ja väkiluvun kasvaessa kaskiviljelystä tuli yksi pääelinkeinoista. Taipalsaaren maisemissa on vielä jälkiä kaskikaudesta: kun kaskiaho viljelyn jälkeen jätettiin tuottamattomana metsittymään, valtasivat lehtipuut nopeasti alueen. Havupuiden taimet eivät pystyneet kilpailemaan elintilasta ja näin syntyivät valoisat kaskikoivikot, joita Etelä-Karjalassa on enemmän kuin muualla Suomessa. Kaskeaminen jatkui Taipalsaarella pitkälle 1800-luvulle, vähäisissä määrin 1900-luvulle saakka, puuvaroista huolestuneen valtiovallan rajoitustoimista huolimatta. Kaskikauden perintönä Taipalsaaren metsistä voi tavata kiviraunioita paikoista, joissa on ollut kaskimaita. Rauniot ovat pääasiassa kaskiviljelijöiden kyhäämiä. Osa raunioista on ns. lapinraunioita, jotka sijoittuvat metallikaudelle. Kaskikausi näkyy myös alueen paikannimistössä. Sellaiset nimet, Pykälämäki, Pykäläkangas ja Rasi-alkuiset paikannimet liittyvät kaskeamiseen.

Ensimmäiset tiedot Taipalsaaren maanviljelystä ovat peräisin 1500-luvulta, jolta ovat peräisin ensimmäiset pinta-ala- ja satotiedot. Tuolloin myös ahkerana verottajana tunnettu kuningas Kustaa Vaasa teetti selvitykset maan omistusoiloista. Taipalsaarella tiedetään vuonna 1553 olleen täysverotiloja 40, taloja 184, peltoa 17,8 hehtaaria ja takamaita sekä kilttejä, joita käytettiin kaskimaina, oli yhteensä 91,6 hehtaaria. Lisäksi pitäjässä mainitaan olleen niittyjä 88 verokuorman verran. Viljelyksen lisäksi Taipalsaaren tiloilla pidettiin karjaa ja muita eläimiä.

Saaripitäjän ollessa kyseessä myös kalastuksella ja myöhemmin Saimaan kanavan rakentumisen myötä kasvanut sisävesiliikenne ovat vaikuttaneet Taipalsaaren elinkeinoelämään. Vuoden 1560 verotiedoissa eritellään myös kalastajat, pyydykset ja saaliin määrä. Nuottakalastus oli perinteisesti joukolla tehtävää työtä; nuottan rakentaminen tehtiin porukalla ja talojen yhteisiä nuottakuntia perustettiin. Taipalsaarelta käytiin nuotalla myös meren puolella, joskin mahdollisesti Viipurin porvarien valituksien takia kalastus merellä kiellettiin 1600 Jääskén ja Lappeen kihlakuntien asukkailta.

29.4.2021

4.1 Iso- ja pikkuvihan vuodet ja Vanhan Suomen aika

Lappeen kihlakunnassa oli 1500-1600-luvuilla viisi kartanoa, joista neljä sijaitsi Taipalsaarella. Kuningas Kustaa Vaasalla oli tapana hankkia kuninkaankartanoiksi kutsuttuja mallitiloja, joiden tehtävänä oli nostaa maatalouden tasoa ja konkretisoida kuninkaan valtaa ja nimeä. Todellisuudessa kuninkaankartanot eivät olleet kovin tuottoisia tai mallikkaita, sillä seudun talonpojat joutuivat tekemään työtä ja luovuttamaan veroja niiden hyväksi. Taipalsaaren Taipaleen kartano toimi seudun kuninkaankartanona. Kuninkaankartanon taru Taipalsaarella oli verrattain lyhyt, sillä vuonna 1571 siitä muodostettiin itsenäistyneen emäpitäjän pappila. Kustaa Vaasa oli tuolloin jo kuollut ja luovutuskirjan allekirjoitti hänen poikansa Juhana III.

Taipalsaaren asukasmäärää koskevat vanhimmat henkikirjatiedot ovat peräisin vuodelta 1635, jolloin laskettu kokonaisväestö on ollut 1083 henkeä. Katovuodet 1695-1697 eivät verottaneet Taipalsaaren väestöä niin ankarasti, kuin monilla paikkakunnilla, vuoden 1705 väestömäärän ollessa jo 1429 henkeä.

Suuri Pohjan sota ja Isoviha näkyivät Taipalsaarella, kuten koko Etelä-Karjalassakin. Väkiluku säilyi kuitenkin lähes samana, eikä pöytäkirjoista löydy taipalsaarelaisia koskevia kauhutarinoita. Keväällä 1720 venäläiset polttivat kirkkoherran pappilan, mutta todennäköisesti Pietari I:n päätös liittää Etelä-Karjalasta alueita valtakuntaansa on suojellut alueita suuremmilta tuhoilta. Asutus levisi valtateiden varsilta syrjäisemmille saloille, joilta haettiin turvaa miehittäjiltä.

Isoviha päättyi 1721 solmittuun Uudenkaupungin rauhaan. Kuitenkin vuonna 1741 alkanut Pikkuviha kuritti Etelä-Karjalaa ja Taipalsaarta huomattavasti. Lappeenrannan kaupunki poltettiin ja sen lähiympäristö ryöstettiin. Pikkuviha päättyi Turun rauhaan, jossa Lappeen kihlakunta jäi Venäjän puolelle. Taipalsaarella säästettiin murhilta ja tapoilta, mutta aineellisten vahinkojen määrä oli suuri. Vahinkojen laajuutta tarkasteltiin vuonna 1743 laaditussa tarkastusmaakirjassa eli revisiossa, jossa pyrittiin selvittämään, missä kunnossa Venäjän kruunu otti vastaan voittomaansa. Helpotuksena jälleenrakentamiselle olivat sotaa seuranneet verovapaat vuodet ja kauppayhteydet Viipuriin. Vuoden 1756 väestölaskennan mukaan Taipalsaarella oli nuoria (alle 15-vuotiaita) 1555 henkeä, vanhoja (yli 60-vuotiaita) 350 henkeä ja aktiiviväestöä 2770 henkeä, eli yhteensä 4675 henkilöä. Torpparilaitos ei Etelä-Karjalassa muodostunut koskaan niin merkittäväksi yhteiskunnalliseksi tekijäksi kuin Hämeessä ja Länsi-Suomessa. Yllättävää onkin, että vuoden 1756 väestönlaskennassa torpparien ja isäntien lukumäärä Taipalsaarella on melkein sama.

Aikaa Turun rauhasta 1743 vuoteen 1811 nimitetään Kaakkois-Suomen osalta Vanhan Suomen ajaksi. Porvoon valtiopäivillä 1809 alkanutta autonomian aikaa seurasi Vanhan Suomen liittäminen Suomen suuriruhtinaskuntaan keisari Aleksanteri I:n vuoden 1811 lopulla antamalla dekreetillä. Liitos astui voimaan vuodenvaihteessa 1812 ja Vanhan Suomen alue muodosti siitä lähtien Viipurin läänin.

29.4.2021

Kuva 2. Ote vuoden 1843 pitäjänkartasta. Kirkonkylän alueella asutus on tiivistä. Lähde: Kansallisarkiston digitaaliarkisto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, pitäjänkartasto: Taipalsaari.

29.4.2021

4.2 Taipalsaaren seurakunta

Keskiajalla Etelä-Karjalassa vaikutti katolinen kirkko. Kirkko luterilaistui Kustaa Vaasan ajaman reformaation myötä. Vuonna 1554 Suomi jakautui Turun ja Viipurin hiippakuntiin. Keskiajalla Lappee oli kihlakunta ja samalla hallinto- ja kirkkopitäjä. Taipalsaari muodosti jo keskiajalla Taipale-nimisen hallintopitäjän, josta muodostettiin uusi seurakunta, Lappeen kirkkopitäjä, jota on 1600-luvun alusta kutsuttu myös Taipalsaaren seurakunnaksi. Seurakunta perustettiin tiettävästi vuonna 1541, joskin osa lähteistä mainitsee perustamisen tapahtuneen 1500-luvun keskivaiheilla. Itsenäiseksi, kirkkoherran johtamaksi seurakunnaksi Taipalsaari erotettiin vuonna 1571 Lappeen läntisistä osista. Näistä osa siirtyi 1595 perustettuun Mäntyharjun seurakuntaan. Myöhemmin myös Savitaipale (1639), Joutseno (1640), Valkeala (1642) muodostivat omat seurakuntansa. Kappeliseurakuntia olivat Suomenniemi ja Lemi, joka erosi Taipalsaaresta 1670-luvulla.

Taipalsaaren ensimmäisen kirkon rakentamisesta ei ole säilynyt tietoja.² Luultavasti se rakennettiin kappelikaudella. Tiedossa on, että kirkon kunto oli koko 1600-luvun erittäin huono. Taipalsaaren toinen kirkko valmistui vuoden 1674 paikkeilla. Tämäkin kirkko oli 1750-luvulle tultaessa jo niin huonossa kunnossa, että uuden rakentaminen oli jälleen ajankohtaista. Taipalsaarelaiset olivat lemiläisten kanssa huonoissa väleissä, joita olivat ennestään huonontaneet taipalsaarelaisen tilallisen Lauri Pekanpoika Rouhiaisen 1670-luvulla suorittama lemiläisten kirkon tuhopoltto. Lemiläiset eivät olleet halukkaita osallistumaan uuden kirkon rakennuspuuhiin, joskin todennäköisesti viranomaispakotteiden voimalla rakennustyöt päästiin aloittamaan.

Kuva 5. Taipalsaaren kirkonkylää 1930-1939. Kirkon ympäristö on suurelta osin peltoa, mukaan lukien nykyinen Osuuspankin ja koulun alue. Vanha kunnantalo ja Väinölä etualalla. Kuvalähde: Lappeenrannan museot.

Kirkon paikaksi valittiin pelto, joka oli lähempänä Vilkolan pappilaa kuin kaksi aikaisempaa kirkkoa. Muutama torppa jouduttiin kirkon lähistöltä purkamaan paloturvallisuusseikkojen vuoksi. Kirkon suunnittelijasta ja rakentajasta ei ole säilynyt varmaa tietoa, mutta suurin osa lähteistä mainitsee rakentajaksi sortavalaisen kirkkojen rakentajan Eskil Collanuksen, joka muutama vuosi aiemmin oli korjannut myös Lappeen keskeneräisen kirkon. Taipalsaaren nykyinen kirkko on valmistunut 1754. Kirkon kattorakenteita on korjattu 1800-luvulla, jolloin suunnitelmat tilattiin Savitaipaleen Salosilta, jotka rakensivat Etelä-Karjalaan, Savoan ja Inkeriin yli 20 kirkkoa ja tapulia.

29.4.2021

Nykyisen ulkomuotonsa kirkko on saanut intendentinkonttorin laatimien suunnitelmien perusteella 1846-47 tehdyissä korjauksissa. Tuolloin alun perin ristikirkon muotoon rakennettu puukirkko oli käynyt kasvavalle väestölle ahtaaksi ja sitä laajennettiin kääntämällä sisäänpäin olleet sakarat ulospäin. Kirkon kupoli on peräisin samalta ajalta. Myös sisätiloihin tehtiin remonttia, jossa uusittiin saarnastuoli, lattiat, lehterit, penkit ja ikkunat. Kirkkoon on tehty pienempiä korjauksia myöhemmin vuosina.

Nyttemmin Taipalsaaren itsenäinen seurakunta on lakkautettu (31.12.2018). Lemin, Savitaipaleen ja Taipalsaaren seurakunnat yhdistyivät uudeksi Taipaleen seurakunnaksi vuoden 2019 alusta.

4.3 1800-luvulta 1900-luvulle

Kunnallisasetus annettiin 1865. Kunnallishallinto lähti Taipalsaarella ripeästi liikkeelle ja ensimmäinen kuntakokous pidettiin ”Liukkolan kylässä sinä 27 päivänä tammikuuta vuonna 1866”. Kuntakokouksen puheenjohtajaksi valittiin talollinen Johan Turunen, joka toimi tehtävässä aina vuoden 1874 loppuun saakka. Paikallishallinnon tehostamiseen oli ensimmäisen kuntakokouksen pöytäkirjasta päätellen tarvetta. Tässä kokouksessa merkittävä asia oli päätös sillan rakentamisesta oman pitäjän ulkopuolelle (Savitaipaleen Partakosken silta).

Muusta Suomesta poiketen Vanhassa Suomessa oli 1700-luvun puolivälistä lähtien perustettu koulumestareiden johtamia pitäjänkouluja. Kansanopetusta Taipalsaarella antoi seurakunta vuoteen 1866, jolloin opetustoimi siirtyi ainakin virallisesti kunnan vastuulle. Alkuopetuksen antaminen kiertokoulussa säilyi seurakunnilla kuitenkin pitkälle 1930-luvun puolelle. Heinäkuun 23. päivänä vuonna 1892 kunnalliskokouksen asiana oli kansakoulun perustaminen. Päätös oli myönteinen ja kansakoulu perustettiin suntio Kurenniemeltä ostetulle maalle kirkonkylään ja koulu avautui tammikuun 15. päivänä vuonna 1896. Kouluun ilmoittautui 66 oppilasta, joista 56 hyväksyttiin ylhäisemmän kansakoulun oppilaaksi.

1900-luvun alkuun ajoittuu myös Taipalsaaren säästöpankin perustaminen. Ensimmäinen maininta säästöpankista löytyy kuntakokouksen pöytäkirjasta 17.12.1900, jossa säästöpankki päätettiin ”perustaa niin pian kuin mahdollista”. Kului kuitenkin 13 vuotta, ennen kuin säästöpankki esiintyi jälleen kuntakokouksen pöytäkirjassa. Säästöpankin varsinaisena perustamisvuotena pidetään vuotta 1917, jolloin pankille nimettiin eri kylät kattava 20-miehinen isännistö, jonka puheenjohtajaksi valittiin Antti Rikonen. Säästöpankki toimi vaihtelevissa paikoissa (mm. rahastonhoitajan omassa kassakaapissa) ennen kuin se osti oman talon keskeiseltä paikalta kirkonkylästä vuonna 1923. Pankki siirtyi omaan taloon kunnantuvalta kuitenkin vasta vuonna 1931. Pankin toiminta kasvoi sotavuosien jälkeen ja säästöpankki vaikutti Taipalsaarella aina vuoteen 2009, kunnes sen paikalliskonttori lakkautettiin. Säästö-pankilla oli merkittävä vaikutus kunnan väestön elinehtojen kehittymiseen ja paikkakunnan kehitykseen. Säästöpankin vuonna 1982 rakentama liike- ja asuinosa-aketalo oli aikanaan merkittävä hanke kirkonkylällä.

4.4 1900-luvulta nykyhetkeen

Taipalsaarella on liikuttu vuosisatoja sitten pääasiassa vesireittejä pitkin. Kesällä liikuttiin soutaen ja talvella hevospelillä jääteitä pitkin. Losseja ja höyrylaivoja liikennöi Saimaalla. Saimaan kanavan valmistuminen 1856 avasi vesitien Saimaan alueelta merelle, joka lisäsi myös höyrylaivaliikennettä alueella. Taipalsaarelaiset perustivat vuonna 1886 laivayhtiön ja parin vuoden päästä toisen.

Tilanne muuttui maanteiden kehittyessä ja moottoriajoneuvoliikenteen lisääntyessä. Taipalsaari jäi tuolloin syrjään valtateistä. Kirjamoinsalmen lossi auttoi liikennettä, mutta vasta pengertien valmistuminen ratkaisi liikennepulmat Lappeenrannan suuntaan. Taipalsaarella olisi ollut halua tien rakentamiseen paljon

29.4.2021

toteutunutta aiemminkin, mutta valtiovalta kiinnostui asiasta vasta 1930-luvun puolivälissä. Kirjamoinsalmeen rakennettiin lossi ja lossinvartijan asunto. Moottorikäyttöinen lossi aloitti liikennöinnin vuonna 1942. Sydäntalveksi liikennöinti siirtyi jääteille. Pengertie toteutui vihdoinkin vuonna 1964.

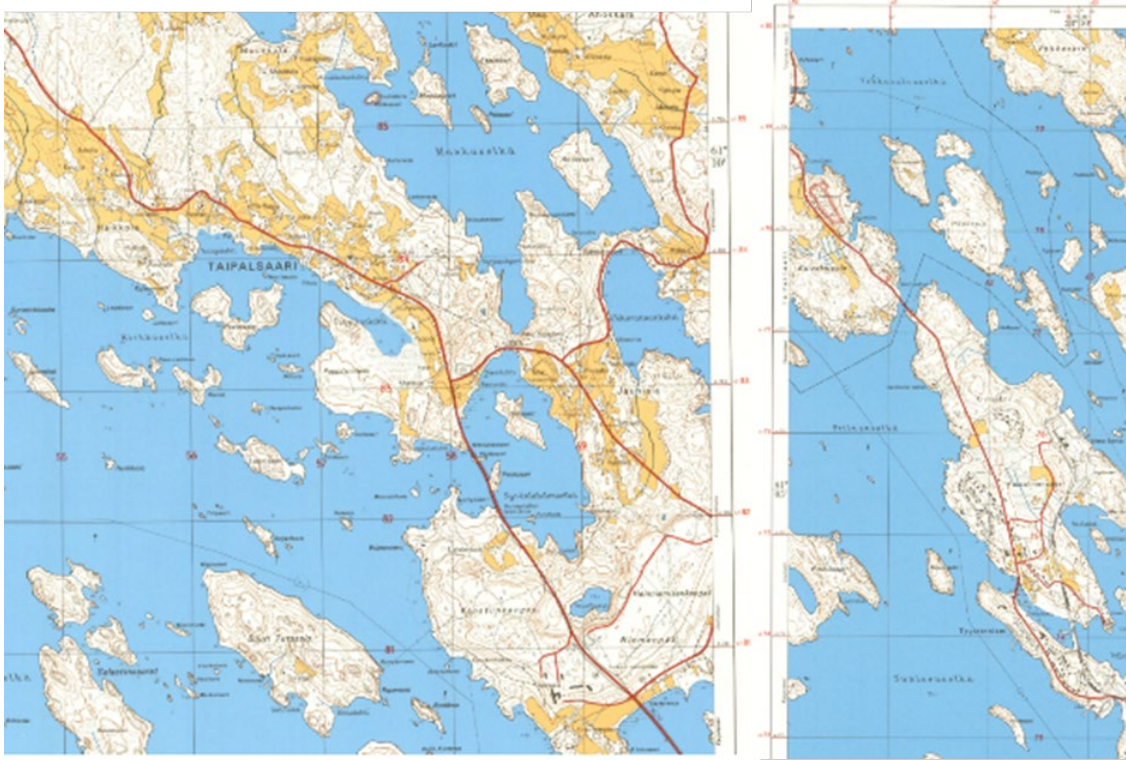

Kuva 6. Pengertien rakennustöitä. Kuvan lähde: Taipalsaari, pitäjä Saimaan sylissä.

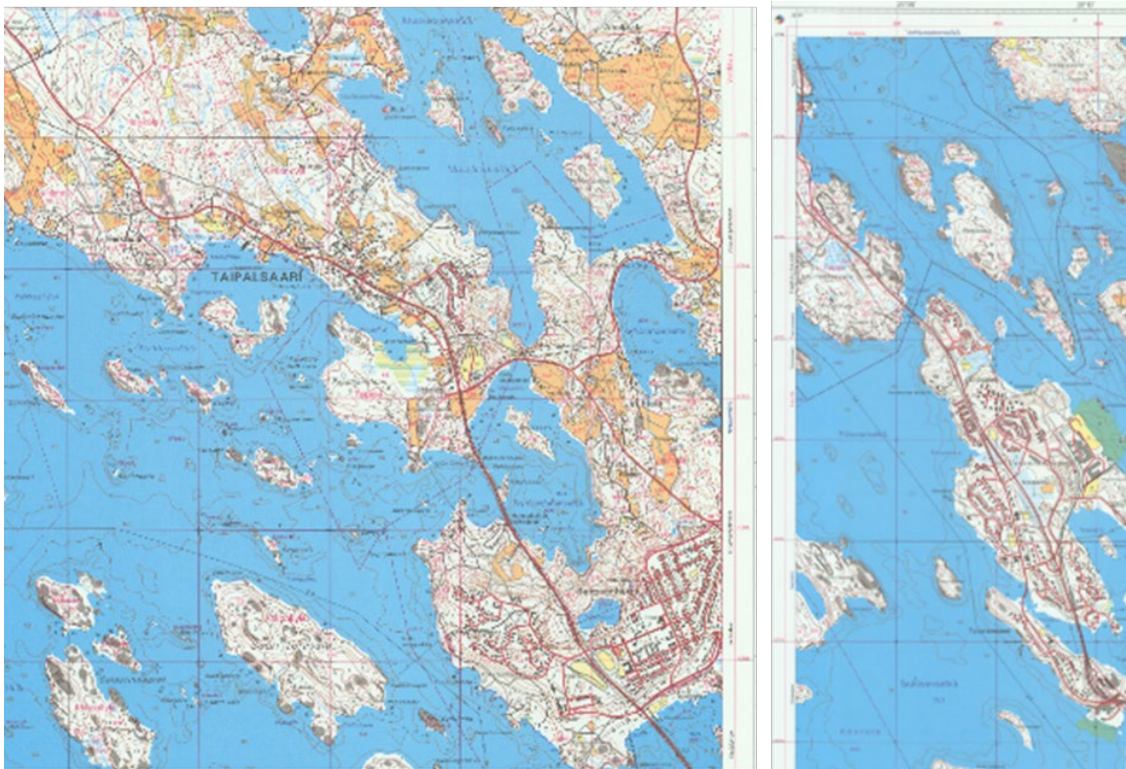
Pengertien valmistuminen helpotti maateitse liikkumista. 1970-luvun peruskarttaa tarkasteltaessa voidaan huomata, että asutus on keskittynyt pääteiden varsille ja etenkin tien ja rannan väliselle vyöhykkeelle. Taipalsaaren ensimmäinen rakennuskaava vahvistettiin lokakuussa 1965 maantien eteläpuolelle. Kirkonkylän, Saimaan-harjun ja Kuivaketveleen alueille laadittiin kaavarunkoluonnos 1976. Peltö- ja niittymaata on otettu rakennusmaaksi, mikä on 1990-luvulle tultaessa johtanut taajamarakenteen tiivistymiseen ja avoimen maisematilan vähentymiseen.

Suuri osa Taipalsaaren asuinalueista on rakentunut 1970-1990-luvuilla. Saimaanharju on 1970-luvun peruskartassa vielä täysin rakentumaton. Pappilanniemen alueen asemakaava on saanut lainvoiman helmikuussa 2011 ja nykyään alueelle on rakennettu runsaasti pientaloja. Taajamarakenteen tiivistyminen varsinkin Saimaanharjun alueella on selkeästi huomattavissa peruskartoja tarkastelemalla. Taipalsaaren tieverkko on kasvanut uusien alueiden rakentumisen myötä, pengertien linjaus on pysynyt suunnilleen samana.

29.4.2021

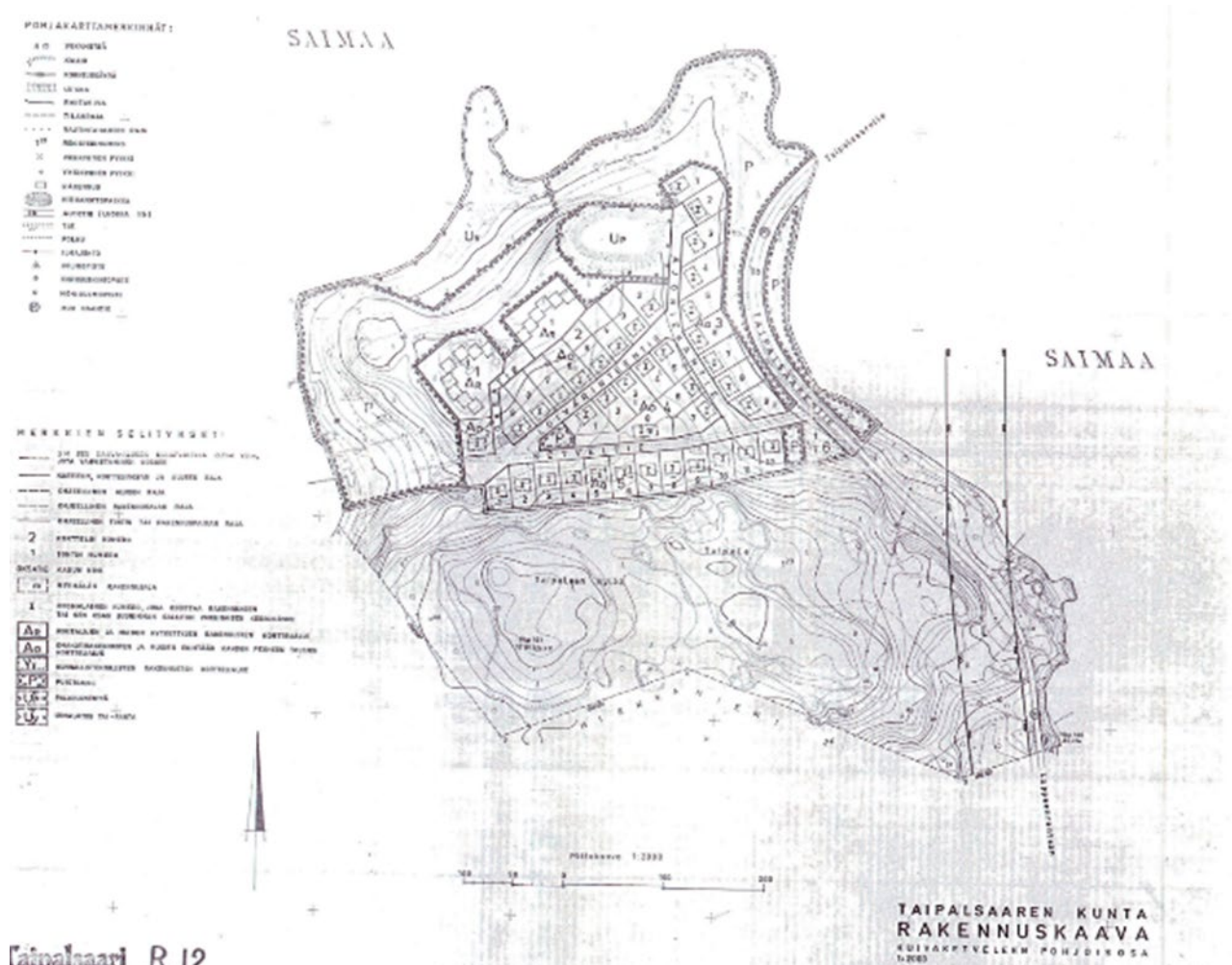

Kuva 7. Otteet vuoden 1970 peruskartoista. Kuvalähde: vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi

Kuva 8. Otteet vuoden 1997 peruskartoista. Kuvalähde: vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi

29.4.2021

Kuva 9. Ote Kuivaketveleen rakennuskaavasta vuodelta 1963, tämä vuonna 1965 vahvistettu rakennuskaava oli Taipalsaaren ensimmäinen.

Taipalsaaren kirkko on säilyttänyt asemansa kylän tunnistettavimpana maamerkinä. Kunnan hallintokeskus on säilyttänyt sijaintinsa rannan tuntumassa. Alueen vanhin rakennuskanta keskittyy pääasiassa kirkonkylän alueelle, mutta vanhaa saaristoleimaista puurakentamista on säilynyt suhteellisen vähän. Aiemmasta, varsin peltovoittoisesta keskustasta muistuttaa kirkon ja Röytyn kotiseututalon läheinen yhtenäinen peltomaisema.

29.4.2021

5 Rakennetut kulttuuriympäristöt

Maastossa tarkistettiin yhteensä 29 kohdetta, joista kolme kohdetta oli kokonaisuuksina tarkasteltuja aluekohteita. Kohteista 23 oli inventoitu aiempien inventointien yhteydessä. Aiemmin inventoidut kohteet tarkistettiin maastossa, samoin kuin kohteet, joissa oli rakennus- ja huoneistorekisterin mukaan ennen vuotta 1950 valmistuneita rakennuksia. Lisäksi rakennus- ja huoneistorekisterin, maastokarttojen ja ilmakuvien perusteella pyrittiin löytämään tarkistettavaksi pihapiirit, joissa on useampia jälleenrakennuskauden rakennuksia.

Inventoitujen kohteiden osalta selvityksessä kuvataan lyhyesti niiden historiaa, ominaispiirteitä, arkkitehtuuria ja arvoja. Inventointi tehtiin yleiskaavatasolla, eikä rakennusten sisätiloja tarkasteltu. Kohteiden kuntoa on tarkasteltu ulkoapäin kiinnittämällä huomiota rakennuksen ryhtiin, vesikaton toimivuuteen ja ulko-
vuorauksen vaurioihin. Arviot ovat suuntaa antavia.

Inventointityö on alkanut analyysivaiheella, jolloin on tehty tausta- ja maastotutkimukset, kuvailtu kaava-alueen rakennuskannan kehittymistä ja inventointikohteita sekä valmisteltu inventointikohteiden arvottamista. Tämän jälkeen on pohdittu kohteisiin liittyviä arvoja ja laadittu suositukset kohteiden huomioimisesta kaavaratkaisussa. Inventointityön tulokset on koostettu kirjalliseksi raportiksi.

Kohteet on jaettu alueittain Kirkonkylän, Saimaanharjun ja saarten kohteisiin. Kohteiden sijainti on esitetty kohteittain karttaotteella ja liitteenä olevalla aluekartalla.

29.4.2021

5.1 Inventointikohteet: kirkonkylä

5.1.1 Taipalsaaren kirkko ja tapuli, 831-417-6-18

Kuva 10. Taipalsaaren kirkko ja tapuli kuvattuina kirkon edustan pysäköintialueelta.

29.4.2021

Kuva 11. Kirkko ja tapuli kuvattuina idästä.

Taipalsaarentien varrella, kirkonkylän keskiössä sijaitseva Taipalsaaren kirkko muodostaa tunnistettavan ja näkyvän kirkonkylän maamerkin. Vuonna 1517 perustettu Taipalsaaren seurakunta oli Lappeen ohella Etelä-Karjalan vanhimpia seurakuntia. Lemin, Savitaipaleen ja Taipalsaaren seurakunnat yhdistyivät uudeksi Taipaleen seurakunnaksi vuoden 2019 alusta.

Taipalsaaren nykyisen kirkon runkona on vuonna 1754 valmistunut, rakennusmestari Eskil Colleniuksen johdolla rakennettu ristikirkko. Kirkko on laajennettu nykyiseen keskeiskirkkomuotoonsa intendentinkonttorin laatiman suunnitelman mukaan 1846-1847 tehdyssä korjauksessa. Samassa yhteydessä kirkko varustettiin kupolilla.

Pääpiirteiltään kirkko on empiresävyinen keskeiskirkko, jonka ristikeskuksessa on laaja kupu. Tapuli on itä-suomalainen renessanssitapuli, jonka yläosa on 8-kulmainen. Kirkon nykyinen ulkoasu on toteutettu vuoden 1846-1847 korjauksessa. Kirkkoon tehtiin vuonna 1978 uusi sisustus, jonka suunnitteli arkkitehti Pauli Vuorinen Lappeenrannasta. Kirkon julkisivut ovat keltaiseksi maalattua vaakalaudoitusta vaaleanharmaan yksityiskohdin. Katteena on musta pelti. Perustus on luonnonkivistä muurattu.

Taipalsaaren kirkko ja tapuli ovat Taipalsaaren näkyvimpiä ja arvokkaimpia rakennuksia. Taipalsaaren kirkko ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY, Taipalsaaren kirkon ympäristö. Kirkko on merkitty voimassa olevassa asemakaavassa suojeltavaksi rakennukseksi (sr-1) ja kirkon ympäristö säilytettäväksi alueeksi (/s).

Arvot ja suositukset

Kirkko ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kirkko on inventoitu Etelä-Karjalan rakennetun ympäristön inventoinnin (Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, 2008) ja vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Kirkolla ja sen ympäristöllä on kulttuurihistoriallisia, rakennustaiteellisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

29.4.2021

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kirkon ja sen ympäristön ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.2 Röytyn kotiseututalo, 831-417-1-146

Kuva 12. Röntyn kotiseututalo, päärakennus.

29.4.2021

Kuvat 13 ja 14. Vasemmalla Röytyn kotiseututalon pihapiiri kuvattuna Taipalsaarentieltä, oikealla piharakennus.

Kuvat 15 ja 16. Vasemmalla piharakennus kuvattuna pohjoispuolelta. Vasemmalla näkyy saunarakennus. Oikealla Röytyn kotiseututalon pohjoisjulkisivu. Talon edustalla maakellari.

Kirkon läheisyydessä, Taipalsaarentien varrella sijaitsee aiemmin kestikievarina toiminut Röytyn kotiseututalo, joka on valmistunut 1800-luvulla. Röytyn talosta on maininta virkatalona 1680. Turun rauhan jälkeen 1743, Taipalsaaren siirryttyä Venäjään, Röytyn talossa alkoi toimia kievari. Röytyn talo on toiminut kievarina ja majatalona ainakin vielä 1930-luvun puolivälissä.

Puolitoistakerroksinen asuinrakennus on harjakattoinen. Julkisivumateriaalina on okranvärinen vaakalaudoitus. Ikkunoiden ja ovien karmit sekä kulmalaudat ovat valkoisiksi maalatut. Talon Taipalsaarentielle avautuvalla pääjulkisivulla on kaksi kuistia, toisessa kuistissa on satulakatto ja koristeellinen yläikkuna. Toisessa, avokuistissa on pulpettikatto. Röytyn talon pääasiallinen väritys lienee alkuperäisen mukainen, vuoden 1978-1979 inventoinnissa julkisivun pintakäsittelyksi mainitaan vielä keltamulta. Listoituksen väriksi mainitaan ruskea. Perustuksena on käytetty harmaakiveä. Katto on peltiä.

Ulkorakennukset muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jossa aittarivi, navetta, talli, liiterit ja muut piharakennukset on katoksilla ja väliseinillä liitetty toisiinsa. Pääasiassa punamullan sävyisen kompleksin ulko- ja väliseinät on koottu erimittaisista laudanpätkistä. Ikkunoiden puitteet ovat keltaiset ja ikkunakarmit valkoiset. Osa rakennuksesta on jätetty maalaamatta. Sauna sijaitsee muusta kompleksista hiukan erillään. Röytyn talon takana on maakellari.

Taipalsaaren kirkko, kirkon vieressä sijaitseva avoin kirkkokenttä, pitäjän lainamakasiini, Röytyn majatalo sekä Röytyn itäpuolella kumpuilevat peltotilkut muodostavat alueen pitkstä historiasta ja rakentamisen

29.4.2021

vaiheista kertovan saarekkeen muutoin uudistuneessa kirkonkylässä. Röytyn talo pihapiireineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY, Taipalsaaren kirkon ympäristö. Röytyn talo ja piharakennus on merkitty voimassa olevassa asemakaavassa suojeltaviksi rakennuksiksi (sr-1, sr-2) ja pihapiiri säilytettäväksi (/s).

Arvot ja suositukset

Röytyn kotiseututalo ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kohde on inventoitu Etelä-Karjalan rakennetun ympäristön inventoinnin (Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, 2008) ja vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Kotiseututalolla ja sen ympäristöllä on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Kohde ja piharakennukset suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja sen ympäristön ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.3 Lainajyvästön makasiini, 831-417-1-111

Kuvat 17 ja 18. Vasemmalla lainamakasiini kuvattuna lännestä. Oikealla lainamakasiinin pääty.

Taipalsaaren lainajyvästön makasiini, ”pitäjän lainamasiini” on peräisin 1800-luvun alkupuolelta. Lainamasiini on näkyvä maamerkki kirkonkylään johtavalla tiellä. Lainamasiinin alkuperä juontaa vuosien 1755-1756 valtiopäivillä tehtyyn päätökseen, jonka mukaan jokaiseen seurakuntaan oli perustettava lainamasiini. Masiini toimi hyvien satovuosien viljantalletuspaikkana, jota voitiin katovuosien sattuessa lainata siemenviljaksi ja ravinnoiksi korkoa vastaan. Ylijäämävilja huutokaupattiin ja varat käytettiin julkisiin tarpeisiin, kuten köyhänapuun ja koulujen ylläpitoon. Lainamasiinien turvallisuuteen kiinnitettiin myös huomiota, niiden tuli olla lujatekoisia varkauksien estämiseksi. Vuonna 1857 astui voimaan asetus, jonka mukaan pitäjänmasiinin yhteydessä tuli toimia erilliset siemenjyvästö ja hätäapujyvästö. Vuonna 1929 Suomessa oli yhteensä 446 lainajyvästöä.

Taipalsaaren lainajyvästön makasiini on punamullalla käsitelty hirsirakennus, jossa on leveä pystypeiterimavuoraus. Listat on maalattu valkoisiksi. Katteena on aaltopelti. Rakennuksen alaosassa on kaksinkertaiset seinät, joiden väliin jää tyhjä tila. Seinäratkaisu on estänyt viljan valuttamisen seinään poratun reiän kautta. Lainamasiini on nykyään museokäytössä. Siihen perustettiin 1951 Taipalsaaren kotiseutumuseo, joka avattiin yleisölle vuonna 1953. Kaksikerroksisen rakennuksen alakerrassa on pieniä näyttelytiloja, joissa esitellään mm. paikallisia maataloustyökaluja. Yläkerrassa on esillä suurempia huonekaluja ja esineitä maatalouteen

29.4.2021

liittyen. Museosta huolehti vuoteen 1985 Taipalsaaren kotiseutu- ja museoyhdistys, minkä jälkeen toiminnasta on vastannut Taipalsaaren kunta. Viimeisten vuosikymmenien aikana museota ei ole pidetty säännöllisesti auki, mutta sen irtaimisto on tarkastettu ja inventoitu vuonna 2013.

Lainajyvästön makasiini kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY, Taipalsaaren kirkon ympäristö. Rakennus on merkitty voimassa olevassa asemakaavassa suojeltavaksi rakennuksiksi (sr-1).

Arvot ja suositukset

Lainamakasiini ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kohde on inventoitu Etelä-Karjalan rakennetun ympäristön inventoinnin (Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, 2008) ja vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Kohteella on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja sen ympäristön ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.4 Maamonniemi, 831-417-8-0

Kuva 19. Päärakennus, aiemmin nimismiehen virka-asuntona toiminut rakennus. Etualalla myöhemmin rakennettu siipi.

Kuvat 20 ja 21. Vasemmalla päärakennus kuvattuna pohjoisesta, oikealla saunarakennus.

29.4.2021

Kirkonkylän keskustassa, Mammonniementien varrella sijaitseva entinen nimismiehen virka-asunto, joka on valmistunut 1910-luvulla. Nimisies Oskar Jäppinen oli rakennuksen omistajana vuoteen 1952 saakka. Rakennus toimii kesäasuntona ja pihapiirissä on pieni talousrakennus ja rannassa sauna.

Hirsirunkoisessa, puolitoistakerroksisessa rakennuksessa on keltaiseksi maalatut, laudoitetut julkisivut. Katomateriaalina on vihreä pelti. Vihreää on myös ovissa, ikkunoiden karmeissa ja julkisivujen nurkkalaudoissa. Perustuksena on lohkokivi. Rakennukseen on tehty pihan puolelle konttorisiipi 1940-luvulla. Osa rakennuksen ikkunoista on uusittu, alemman kerroksen ikkunoiden ruudutus mukailee rakentamisajankohtaa.

Siniseksi maalattu saunarakennus sijaitsee aivan rannan tuntumassa. Saunarakennus ja talousrakennus ovat uudempaa rakentamista. Saunarakennus on valmistunut aiemman, puretun saunan paikalle vuonna 1959. Talousrakennuksen osalta rakennustiedoissa on merkitty rakennusvuodeksi 1976.

Edustavassa kunnossa säilynyt entinen nimismiehen talo edustavat Taipalsaaren kirkonkylän vanhempaa puurakentamista. Rakennusta tai pihapiiriä ei ole merkitty suojeltaviksi asemakaavassa. Kohde on osa vesistömaisemaan liittyvää perinteistä puurakennuskantaa kirkonkylätaajaman rantavyöhykkeellä.

Arvot ja suositukset

Kohde on inventoitu vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Kohteella on paikallista asutushistoriallista, rakennushistoriallista, maisemallista ja kyläkuvallista arvoa. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Taipalsaaren kirkonkylällä.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja sen ympäristön ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

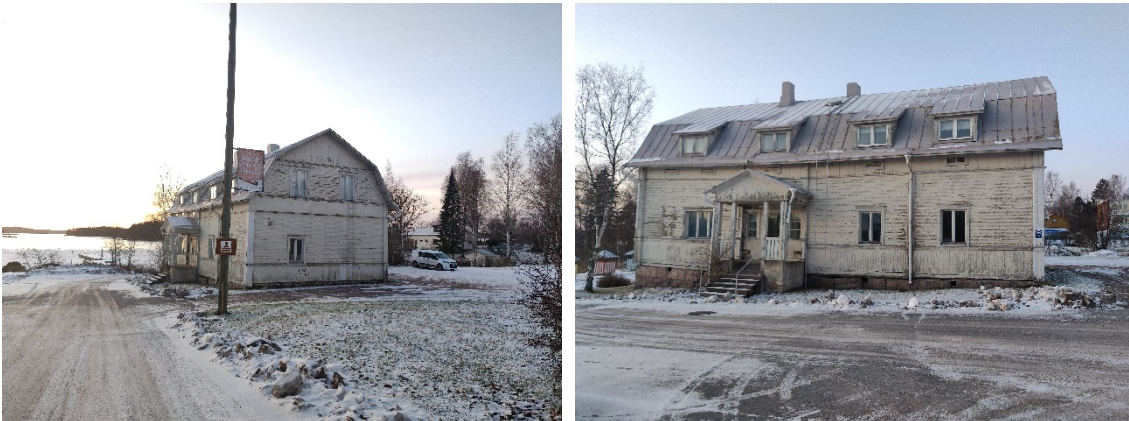
29.4.2021

5.1.5 Vanha kunnantalo, 831-417-29-1

Kuva 22. Vanhan kunnantalon Kirkonrannantien puoleinen julkisivu.

29.4.2021

Kuvat 23 ja 24. Vasemmalla vanha kunnantalo kuvattuna koillisesta, oikealla kunnantalon Kirkonrannantien puoleinen julkisivu.

Taipalsaaren vanha kunnantalo sijaitsee kirkonkylän ydinkeskustassa, nykyisen kunnantalon lähellä. Rakennus on valmistunut vuonna 1886 ja sitä on laajennettu nykyiseen kokoonsa 1920-luvulla. Kunnantalosta on laadittu asemakaavaa varten rakennusinventointi vuonna 2019.

Vanhan kunnantalon ja kirkonkylän välillä oli rantataajaman vanhin sisäistä liikennettä palvellut liikenneväylä. Rakennus on hirsirungoltaan vanhin säilynyt, alun perin kunnantuvaksi rakennettu puurakennus Etelä-Karjalassa. Ensimmäinen kerros on peräisin 1880-luvulta. Rakennus on korotettu nykyiseen korkeuteensa 1920-luvulla. Rakennus on hirsirunkoinen, julkisivut ovat maalattua pysty- ja vaakalaudoitusta. Kattomuotona on mansardikatto ja katteena saumattu pelti. Perustuksena on lohkokivi. Ikkunoita on uusittu alkupe räistä puitejakoa yksinkertaisempina 1980-luvulla. Räystäään alapuoliset haukkaikkunat ovat alkuperäiset.

Rakennus on toiminut kunnantupana, kunnantalona ja kirjastona. Vanha kunnantalo on voimassa olevassa asemakaavassa suojeltu (sr-3). Rakennusta on alettu kunnostaa entistäen vuoden 2020 aikana.

Arvot ja suositukset

Kohde on inventoitu vuonna 2019 asemakaavatyön taustaselvityksen vaatimalla tarkkuudella. Kohteella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista, maisemallista ja kyläkuvallista arvoa. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Taipalsaaren kirkonkylällä.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja sen ympäristön ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.6 Väinölä, 831-417-29-0

Kuvat 25 ja 26. Vasemmalla Väinölä nykytilassaan, oikealla Väinölä kuvattuna maantieltä vuonna 1955, kuvaajana Lam-mela, P. Oikeanpuoleisen kuvan lähde: Oli kerran Taipalsaari-facebook-ryhmä.

Kuvat 27 ja 28. Vasemmalla Väinölä kunnantalon puolelle aukeava julkisivu, oikealla Saimaalle avautuva julkisivu.

29.4.2021

Taipalsaaren nykyisen kunnantalon alapuolella, lähellä rantaa sijaitseva seurojentalo Väinölä on valmistunut todennäköisesti 1800-1900-lukujen vaihteessa. Väinölän ensimmäinen omistaja oli lukkari Erikson, jonka kuoltua leski myi talon Taipalsaaren Nuorisoseuralle vuonna 1901. Talo on sittemmin vaihtanut omistajaa monta kertaa ja sitä on remontoitu ja laajennettu useaan otteeseen: ensimmäisen maailmansodan aikana VPK tuli osakkaaksi Väinölään. 1917 talo siirtyi Taipalsaaren työväenyhdistykselle ja edelleen vuonna 1928 Nuorisoseuran, Suojeluskunnan ja Urheiluseura Saaren-Veikkojen yhteisomistukseen. Väinölää laajennettiin samana vuonna (1928) ja piirustukset laati rakennusmestari Y.U. Hagberg. Puutavara saatiin kokoon talkoilla ja puretusta ”vaivaisten makasiinin” hirsistä. 1930-luvulla Väinölä oli yksinomaan Suojeluskunnan omistuksessa ja vuonna 1944 se siirtyi Taipalsaaren kunnan omistukseen. Väinölä on peruskorjattu 1978, jolloin sitä suurennettiin ja maalattiin kellanruskeaksi, katteena käytettiin mustaa peltiä. Viimeisin remontti Väinölään on tehty 2000-luvun alussa.

Väinölä rakennettiin Väinölänpellolle ja siitä on olemassa vanhoja valokuvia, joista voidaan huomata rakennuksen olleen alun perin aumakattoinen ja julkisivujen olleen mahdollisesti punamullalla käsiteltyä hirttä. Katolla on ollut lapeikkunat, jotka on säilytetty muutoksien jälkeen, vaikka katto on muutettu satulakatoksi. Väinölän Saimaalle päin avautuva pääty on ollut satulakattoinen jo 1920-luvun valokuvissa.

Sisäänkäynnin katos on lisätty myöhemmin, ikkunoiden puitejakoa ja aukotusta on muutettu. Rakennukseen on myöhemmin lisätty yksityiskohtia ja laajennuksia, mikä vaikeuttaa rakennuksen iän arviointia. Julkisivut ovat kermanväriseksi maalatut ja keskeltä vaakalaudoitettu ja ala-, sekä yläpäädyistä pystyлаudoitettu. Perustus on todennäköisesti kiveä, joka on peitetty pesubetonilla. Katto on konesaumattua peltiä.

Rakennuksessa on tehty runsaasti muutostöitä, jotka ovat vaikuttaneet sen rakennushistoriallisiin arvoihin. Alkuperäisestä tyylistä muistuttavat katon ikkunat.

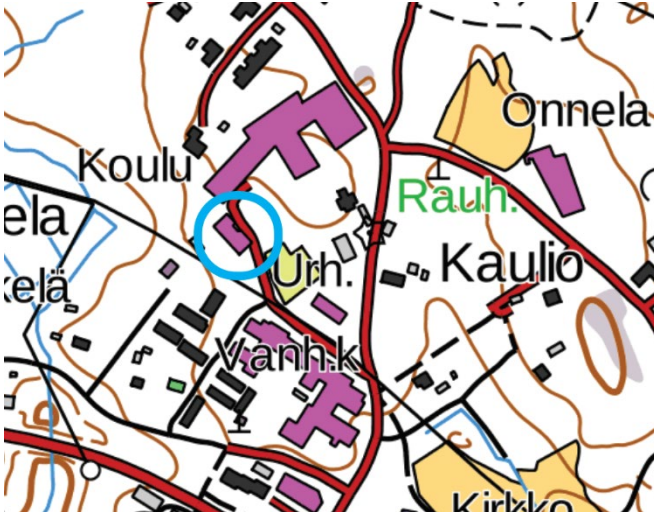
Arvot ja suositukset

Väinölä kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista historiallista merkitystä entisenä seurojentalona ja julkisyhteisöä palvelevana rakennuksena. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla kirkonkylän laivalaiturin rannassa. Rakennukseen tehdyt uudistukset ovat kuitenkin muuttaneet ulkoasun historiallista tunnistettavuutta ja osaltaan vähentäneet kohteen rakennushistoriallisia arvoja. Kohteella on paikallista historiallista ja maisemallista arvoa.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen jäljellä olevat ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.7 Kirkonkylän kansakoulu, 831-417-5-137

Kuva 29. Koulurakennus sisäpihan puolelta kuvattuna. Edustalla koulun pihaa ja pyörätelineet.

29.4.2021

Kuvat 30 ja 31. Vasemmalla koulurakennus kuvattuna pysäköintialueelta, oikealla koulurakennus kuvattuna luoteesta, etualalla 1930-luvun laajennus.

Taipalsaaren liikekeskustassa sijaitseva Kirkonkylän kansakoulu on perustettu vuonna 1894. Rakennusta on jatkettu luoteeseen päin 1930-luvulla, muutoin koulurakennus on peräisin perustamisvuodelta. Samalla tontilla sijaitsee Taipalsaaren uusi koulurakennus.

Kirkonkylän entisen kansakoulurakennuksen julkisivut ovat vaaleanruskeaksi maalattua laudoitusta, jossa on tummemmat listat. Rakennuksen päätykolmioissa ja alaosassa on pystypanelointi. 7- tai 6-ruutuisten ikkunoiden puitteet ovat valkoiset. Ikkunoiden listat edustavat 1800-luvun lopun kertaustyyliä: ikkunoiden yllä on mm. pienten konsolien kannattama lippa. Listoitus ei kuitenkaan ole erityisen koristeellista. Rakennuksen päädyissä ullakkokerroksen ikkunat ovat 6-ruutuiset. Sisäänkäyntien avokiuistit ovat yksityiskohdiltaan klasistisia. Rakennuksen harjakatto on vihreäksi maalattua saumapeltiä. Perustus on kiveä. Koulurakennus vaikuttaa ikäisekseen rakennukseksi hyväkuntoiselta. Ulkomaalaus on paikoitellen rapistunut.

Rakennuksen kirkkoon päin aukeavassa luoteispäädyssä on alun perin ollut kaksi suurta ikkunaa, jotka on opettaja Juvosen toivomuksesta laudoitettu umpeen 1930-luvulla. Rakennusta laajennettiin samoihin aikoihin luoteispuolelta. Laajennus mukailee tyyllisesti alkuperäistä koulurakennusta, ikkunat ja muut yksityiskohdat ovat alkuperäiseen nähden koruttomammat.

Taipalsaaren vanha kansakoulu on tyyllisesti edustavana säilynyt kokonaisuus, joka edustaa kirkonkylän vanhaa säilynyttä julkista rakennuskantaa. Rakennus on voimassa olevassa asemakaavassa suojeltu.

Arvot ja suositukset

Kirkonkylän kansakoulu kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista historiallista merkitystä kansakouluna ja julkisyhteisöä palvelevana rakennuksena. Kohteella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa

29.4.2021

5.1.8 Ala-Jokelan talo, 831-417-32-0

Kuva 32. Ala-Jokelan talo kuvattuna pihan puolelta.

29.4.2021

Kuvat 33 ja 34. Vasemmalla päärakennuksen päätyjulkisivu, oikealla pihapiirin rakennuksia.

Saimaan rannalla, Taipalsaarentien varressa sijaitseva Ala-Jokelan maalaistalo edustaa 1900-luvun alun maatalorakentamista. Pihapiirissä sijaitseva navetta on peräisin 1800-luvun lopulta. Pihapiirissä on useita vanhoja rakennuksia, kuten aitta, liiteri ja sauna rannassa.

Ala-Jokelan talon julkisivut ovat vaaleaksi maalattua laudoitusta, jossa on tummemmat listat. Rakennuksen päätykolmioissa ja alaosassa on pystypanelointi. Ensimmäisen kerroksen T-ikkunat ovat puitteiltaan valkoiset. Rakennuksen päädyissä ullakkokerroksen ikkunat ovat 6-ruutuiset. Rakennuksen harjakatto on uusittu, katteena on käytetty punaista kattotiiltä jäljittelevää profiilipeltiä. Perustus on lohkokiveä.

Tyylillisesti Ala-Jokelan talo ilmentää taipalsaarelaista talonpoikaisarkkitehtuuria. Rakennus pihapiireineen on viimeisiä Taipalsaaren kirkonkylän säilyneistä maatalojen pihapiireistä, joissa vielä on navettarakennus. Rakennus on ollut viime vuodet ilmeisesti vapaa-ajan käytössä

Ala-Jokelan talo pihapiireineen on tyylillisesti melko hyvin alkuperäisenä säilynyt kokonaisuus, joka edustaa kirkonkylän vanhempaa säilynyttä maatalouteen liittyvää rakennuskantaa. Voimassa olevassa asemakavassa Ala-Jokelan talo pihapiireineen on merkitty AO-alueeksi, jolla ympäristön ja luonnonsuojelun sekä maiseman kannalta arvokkaat puut tulee säilyttää (/s).

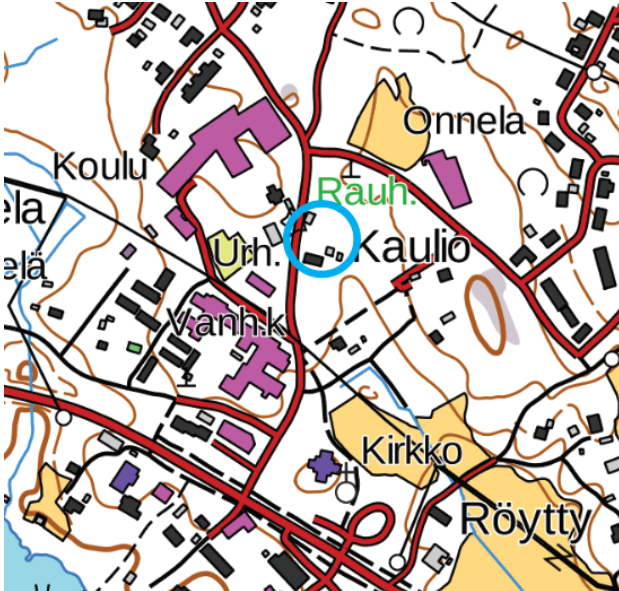
Arvot ja suositukset

Ala-Jokelan talo kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista asutushistoriallista merkitystä maatalouteen liittyvänä vanhana rakennuksena. Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa

29.4.2021

5.1.9 Kaulio I, 831-417-5-133

Kuva 35. Päärakennus ja osa pihapiiriä kuvattuna Muukkolantieltä.

29.4.2021

Kuvat 36 ja 37. Vasemmalla pihapiiriin kuuluva vaja ja päärakennus kuvattuna Muukkolantieltä, oikealla päärakennus ja vaja Muukkolantien toiselta puolelta.

Muukkolantien varressa sijaitseva Kaulio I tunnetaan myös Kruusin talona. Rakennus lienee 1800-luvulla koolunut samaan kantatilaan, kuin Muukkolantien toisella puolella sijaitseva Kaulio II. Rakennus on valmistunut arviolta 1800-luvun lopulla. Pihapiiriin kuuluva vaja on hyvin lähellä Muukkolantietä.

Puolitoistakerroksisen beigen värisen asuinrakennuksen julkisivut ovat vaakapaneloitua lautta, alaosa on pystypaneloitu. Listoitus on ruskea ja ikkunoiden karmit valkoiset. Rakennuksen ikkunat ovat ilmeisesti alkuperäisen mallin mukaiset T-ikkunat. Rakennuksen sisäpihan puolella on kaksi kuistia, joissa on moniruutuiset ikkunat. Rakennus on hyväkuntoinen ja asuttu. Rakennus toimi pitkään maatalokäytössä.

Tyylillisesti Kruusin talo ilmentää taipalsaarelaista, puhdaspiirteistä vuosisadan vaihteen tyyliä edustavaa klassista talonpoikaisarkkitehtuuria. Rakennus on harvoja säilyneitä muistumia kirkonkylän maaseutumaisesta maisemasta ja on osa ajallisesti yhtenäistä kokonaisuutta kirkon, vanhan kansakoulun ja muun säilyneen vanhemman puurakentamisen kanssa.

Rakennuksen pihapiirissä sijaitsee useita piharakennuksia, jotka vaikuttavat olevan uudempaa alkuperää. Muukkolantien varressa sijaitseva, hirsirakenteinen vaja lienee peräisin 1900-luvun alkupuolelta. Rakennuksen pihapiiriin kuulunut navetta on purettu.

Kruusin talo pihapiireineen on tyylillisesti hyvin alkuperäisenä säilynyt kokonaisuus, joka edustaa kirkonkylän vanhinta säilynyttä maatalouteen liittyvää rakennuskantaa. Voimassa olevassa asemakaavassa rakennukselle tai pihapiirille ei ole osoitettu suojelu- tai säilytysmerkintöjä.

Arvot ja suositukset

Kruusin talo kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista asutushistoriallista merkitystä maatalouteen liittyvänä vanhana rakennuksena sekä tarkastelualueen kantatilana. Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Rakennuksella on klassistisena talonpoikaisarkkitehtuurin edustajana myös rakennustaiteellisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.10 Kaulio II, 831-417-5-129

Kuva 38. Päärakennuksen kaakkoisjulkisivu. Perustuksen harmaakivet on peitetty betonilla. Ikkunoita on uusittu.

29.4.2021

Kuvat 39 ja 40. Vasemmalla päärakennuksen luoteisjulkisivu. Myöhemmin rakennetun laajennuksen yhteyteen on tehty terassi. Ovia ja ikkunoita on uusittu. Oikealla päärakennus ja aitta Muukkolantieltä kuvattuna.

Kuva 41. Entinen navettarakennus pihapiirin reunassa, välissä omenapuita.

Muukkolantien varressa sijaitseva Kaulio II on mahdollisesti ollut alkujaan osa samaa tilaa Muukkolan tien toisella puolella sijaitsevan Kaulio I:n kanssa. Molemmat talot lienee rakennuttanut Kaulio-niminen mies 1800-luvun puolivälin jälkeen, mutta ennen vuosisadan vaihdetta.

Puolitoistakerroksisen okrankeltaisen asuinrakennuksen julkisivut ovat vaakapaneloitua lautaa, alaosa ja päätykolmiot on pystypaneloitu. Listoitus on ruskea ja ikkunoiden karmit valkoiset. Ikkunoita on useampaa eri tyyppiä ja niitä vaikuttaa uusitun alkuperäistä yksinkertaisempaan malliin. Rakennuksessa on alkujaan ollut erilainen pohjaratkaisu, kuistia on myöhemmin suurennettu. Perustus on harmaakiveä, jota on paikoin päällystetty betonilla. Katto on saumapeltiä. Rakennus on hyväkuntoinen ja asuttu.

Tyylillisesti Kaulio II ilmentää Kruusin talon tapaan taipalsaarelaista, puhdaspiirteistä vuosisadan vaihteen tyyliä edustavaa klassista talonpoikaisarkkitehtuuria. Rakennuksen ulkokuoreen on tehty aikojen saatossa muutoksia, mutta rakennuksessa on edelleen nähtävissä vuosisadan vaihteen paikallisia tyylipiirteitä. Rakennus on harvoja säilyneitä muistumia kirkonkylän maaseutumaisesta maisemasta ja on osa ajallisesti yhtenäistä kokonaisuutta kirkon, vanhan kansakoulun ja muun säilyneen vanhemman puurakentamisen kanssa.

Rakennuksen pihapiirissä sijaitsee useita piharakennuksia. Vanha aitta Muukkolantien varressa edustaa samaa 1800-luvun lopun talonpoikaisrakentamista kuin päärakennus. Pihapiirissä on säilynyt myös vanha

29.4.2021

navettarakennus. Rakennuksen pihapiirissä on säilynyt harvinaisia puulajeja, kuten tammi ja suuri mänty. Koulun ja Kaulio II:n väliin sijoittuu useita omenapuita.

Kaulio II pihapiireineen on kohtalaisesti alkuperäisenä säilynyt kokonaisuus, joka edustaa kirkonkylän vanhinta säilynyttä maatalouteen liittyvää rakennuskantaa. Rakennukseen tehdyt muutostyöt ovat jossain määrin heikentäneet sen rakennushistoriallisia arvoja. Voimassa olevassa asemakaavassa rakennukselle tai pihapiirille ei ole osoitettu suojelu- tai säilytysmerkintöjä.

Arvot ja suositukset

Kaulio II kuuluu Kruusin talon tapaan Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista asutushistoriallista merkitystä maatalouteen liittyvänä vanhana rakennuksena sekä tarkastelualueen kantatilana. Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Rakennuksella on klassistisena talonpoikaisarkkitehtuurin edustajana myös rakennustaiteellisia arvoja, jotka ovat tehtyjen muutostöiden vuoksi joissain määrin heikentyneet.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.11 Taipaleen pappila, 831-445-9-0

Kuva 42. Päärakennuksen itäjulkisivu.

29.4.2021

Kuvat 43 ja 44. Vasemmalla päärakennus, oikealla päärakennuksen rannan puoleinen julkisivu ja suurempi ulkorakennus.

Kuvat 45 ja 46. Vasemmalla: aitan yhteydessä on maakellari. Oikealla suurempi ulkorakennus.

Taipaleen kartanosta on ensimmäinen maininta jo vuodelta 1546, jonka mukaan se oli määrätty nimismiehen taloksi. Taipale annettiin nimismiehen asunnoksi sillä ehdolla, että siihen saataisiin kuninkaan vahvistus. Vahvistus jäi kuitenkin saamatta ja Taipaleesta tuli kuninkaankartano eli mallitila. Kuninkaankartanona olo päättyi 1571, jolloin tilasta tuli Taipalsaaren itsenäistyneen emäpitäjän pappila. Kauniisti säilynyt pappilan päärakennus on peräisin vuodelta 1852

Puhdastyylistä empireä edustavan, puolitoistakerroksisen okrankeltaisen rakennuksen julkisivut ovat vaaka-paneloitua lautaa, listoitukset ja ikkunoiden karmit ovat valkoiset. Rakennusta on korjattu ja ylläpidetty entistävällä otteella. Ikkunoiden ruudutus ja puitejako ovat alkuperäiset. Pitkillä julkisivuilla on kauniit avokuistit pylväineen. Perustus on harmaakiveä, katto on saumapeltiä. Rakennus on hyväkuntoinen ja asuttu.

Tyylillisesti Taipaleen pappila edustaa 1800-luvun puolivälin hyvin säilynyttä maaseudun säätyläisempireä. Rakennus on 1978-1979 laaditun inventointikortin mukaan mahdollisesti Engelin suunnittelema. Inventointikortissa on kuvattu sisätiloja: karoliininen pohjakaava (keskeissalijärjestelmä) ja huoneiden parilliset peili-ovet hiekkapuhallettu puupinnalle.

29.4.2021

Rakennuksen pihapiirissä sijaitsee useita piharakennuksia. Vanha aitta ja suurempi ulkorakennus ovat todennäköisesti peräisin 1800-1900 lukujen vaihteesta. Aitan yhteydessä sijaitsee maakellari. Rakennuksen pihatiellä on takorautainen portti pylväineen, joka on rakennettu paikalle myöhemmin. Alkuperäinen portti on purettu. Portille johtaa puukuja, joka on aikanaan ulottunut maantielle asti.

Taipaleen pappila pihapiireineen on kauniisti alkuperäisenä säilynyt kokonaisuus, joka edustaa Taipalsaarella harvinaisempaa puhdasta empireä. Rakennusta on kunnostettu entisöivään henkeen, kokonaisuudella on maisemallisia, historiallisia ja rakennushistoriallisia arvoja. Voimassa olevassa asemakaavassa päärakennus on merkitty suojeltavaksi (sr). Alue pihapiireineen on merkitty AO-alueeksi, jolla ympäristön ja luonnonsuojelun sekä maiseman kannalta arvokkaat puut tulee säilyttää (/s).

Arvot ja suositukset

Taipaleen pappila edustaa Taipalsaaren kirkonkylän vanhinta säilynyttä rakennuskantaa. Rakennus ympäristöineen on säilynyt kauniisti alkuperäisenä. Pappilan rakennus edustaa Taipalsaarella harvinaista puhdasta empireä. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Rakennuksella on empire-tyylin edustajana myös rakennustaiteellisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Pappilan ja sen pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.12 Hautausmaan mökit ja lähiympäristö, 831-417-881-1

Kuvat 47 ja 48. Vasemmalla hautausmaan mökit kuvattuna Niiraskantieltä. Oikealla kauempana kappelista sijaitseva mökki kuvattuna hautausmaan puolelta.

Kuvat 49 ja 50. Vasemmalla hautausmaan mökit kuvattuna Niiraskantieltä, oikealla lähempänä kappelia sijaitseva mökki kuvattuna hautausmaan puolelta.

29.4.2021

Kuvat 51 ja 52. Vasemmalla Taipalsaaren siunauskappelin kadun puolelle avautuva julkisivu, vasemmalla hautausmaaympäristöä.

Taipalsaaren hautausmaa sijaitsee Taipalsaaren kirkonkylällä, kirkonkylän keskustasta itään. Hautausmaan Niiraskantien puoleisen portin molemmin puolin on rakennettu paikallista saaristolaistyyliä edustavat hirsimökit, jotka ovat peräisin mahdollisesti 1900-luvun alusta. Hautausmaa on ollut toiminnassa vuodesta 1837 asti.

Somat mökit ovat hirsirakenteisia, julkisivuhirret on maalattu vihreiksi. Listat ja ikkunoiden karmit ovat valkoiset. Katteena on saumapelti.

Hyvin säilyneet ja kunnossa pidetyt rakennukset edustavat saaristoleimaista hirsirakentamista. Mökit ovat liittyneet hautausmaan käyttöön. Kauempana kappelista sijaitsevassa mökissä on suullisen tiedonannon mukaan säilytetty ruumiita ja toisessa mökissä tehty ruumiinavauksia ja valmisteltu ruumiit hautaukseen. Aiemmin hautausmaalle kulkevaa tietä kutsuttiin kansan keskuudessa ruumistieksi, tie kulki Leikonrannasta hautausmaalle.

Taipalsaaren siunauskappeli on valmistunut 1989 ja vihitty käyttöön 1990. Siunauskappelin on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Studio Vuorinen ky. Taipalsaaren seurakunta sai varat siunauskappelin rakentamiseen vuonna 1976 kuolleen Hilma Tukiaisen testamentista. Omaisuutensa seurakunnalle testamentannut Tukiaisen toivoi, että varat käytettäisiin *"siunauskappelin rakentamiseen seurakunnan nykyisin käytössä olevalle hautausmaalle kristillisten hautauksien suorittamista varten tai muuhun hautausmaan kunnostamiseen"*. Siunauskappeli edustaa modernia arkkitehtuuria kaarevine linjoineen

Arvot ja suositukset

Hautausmaan mökit edustavat kirkonkylän vanhaa säilynyttä rakennuskantaa. Rakennukset muodostavat kokonaisuuden ja ne liittyvät Taipalsaaren hautausmaan toimintaan ja historiaan. Uudempi siunauskappeli sijoittuu hautausmaan viereen, sen koillispuolelle. Vanhojen hautausmaan mökkien lisäksi hautausmaalle on myöhemmin rakennettu uudempia huolto- ja varastorakennuksia, jotka ovat muun rakennuskannan tapaan puurakenteisia. Hautausmaata ympäröi vanha kiviaita. Hautausmaan mökit ovat säilyneet autenttisina ja niillä on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Hautausmaan mökit suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Rakennuksien ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Hautausmaa ja siunauskappeli suositellaan merkittäväksi säilytettävänä ympäristönä.

29.4.2021

5.1.13 Nikin hovi, 831-409-3-91

Kuva 53. Nikin hovi, päärakennus kuvattuna sisäpihalta.

29.4.2021

Kuvat 54 ja 55. Vasemmalla Nikin hovi, päärakennuksen rannan puoleinen julkisivu. Nykyinen avokuisti on rakennettu entisöivään henkeen. Oikealla Nikin hovin pihapiiri.

Kuvat 56 ja 57. Vasemmalla Nikin hovin piharakennus, vaate- ja vilja-aitta. Rakennuksen yhteyteen on myöhemmin tehty autokatos. oikealla piharakennus.

Nikinlahden rannalla sijaitseva Nikin hovi on toiminut kuninkaankartanon aputilana ja myöhemmin sotilas-henkilöiden virkatalona ja henkikirjoittajien asuinpaikkana. Tilan asukkaiden historiaa tunnetaan 1600-luvulle saakka. Tila lohkottiin vuonna 1853 perintötilaksi ja Voipion suvulle se päättyi vuonna 1894. Päärakennus on rakennettu 1800-luvun alussa, mahdollisesti vuonna 1817, 1834 tai 1837.

1890-luvulla Voipio-suvun kantaisä D.W. Åkerman osti tilan Tammela-Åkermanin perikunnalta. Åkermanilla Nikki oli lähinnä kesäpaikkana, hänen kuoltuaan vuonna 1919 tila siirtyi leskelle Emma Åkermanille, joka vietti siinä viimeiset vuotensa ennen kuolemaansa 1931. Emmen kuoltua tila jaettiin 12 lapsen kesken. Kolmanneksi nuorin poika, Ilmo Voipio lunasti muiden osuuksia ja asettui Nikkiin päätoimiseksi maanviljelijäksi. Hänen kuoltuaan v. 1968 tila siirtyi lesken Annikki Voipion omistukseen ja edelleen perikunnalle. Nykyiset omistajat ovat Voipion sukua.

Kauniisti entisöity hirsirakenteinen, satulakattoinen päärakennus on ollut alun perin aumakattoinen (aumakaton rakenteet ovat edelleen nähtävissä ullakolla). Peruskorjauksen yhteydessä vuonna 1896 rakennus on muutettu satulakattoiseksi. Peruskorjauksen aikaan rakennusta on myös todennäköisesti laajennettu

29.4.2021

eteläpäädyistä, liitoskohta on edelleen selvästi nähtävissä julkisivuista. Rakennuksen julkisivut ovat pystypeiterimoitettua laataa, joka on maalattu siniseksi. Rakennuksen sisäpihan puoleisella julkisivulla on avo- ja umpikuisti. Umpikuisti on vaakalaudoitettu. Rannan puoleisella julkisivulla on myös avokuisti. Julkisivuissa on klassisia säätyläisarkkitehtuuriin kuuluvia yksityiskohtia, kuten pisaraornamentit ikkunoiden vuorilaudoissa ja avokuistin kaiteiden balusteriaihe. Julkisivujen yläreunassa on valkoiseksi maalattu, koristeellinen listoit. Ikkunoiden ruutujako on alkuperäinen. Rannan puoleinen avokuisti on rakennettu myöhemmin entisöivään henkeen, alkuperäinen avokuisti oli jossain vaiheessa purettu. Perustus on tehty luonnonkivistä, vesikaton kate on saumattua peltiä. Rakennus on ympärivuotisessa asuinkäytössä.

Rakennuksen pihapiirissä sijaitsee kaksi hirsipintaista aittarakennusta. Ulkorakennukset ovat 1930-luvulle asti muodostaneet lähes umpinaisen pihan. Ulkorakennuksien julkisivut on käsitelty punamullalla ja niissä on profiilipeltikatto. Toisen ulkorakennuksen yhteyteen on myöhemmin rakennettu autokatos.

Kauniisti entisöity, 1800-luvun alun säätyläisarkkitehtuuria edustava Nikin hovin päärakennus pihapiireineen muodostaa hyvin alkuperäisenä säilyneen kokonaisuuden, jolla on maakunnallista arvoa. Rakennus pihapiireineen sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Nikinlahden rannan tuntumassa, ympärillä on laajat peltoaukeat.

Voipion suvulla on Taipalsaaren alueella useita sukuun liittyviä huviloita: näitä ovat Nikin hovin lisäksi Kirjainniemi, Voipionniemi, Laurila, Syrjärinne ja Varismäki. Varismäki ja Nikin hovi sijaitsevat lähekkäin.

Arvot ja suositukset

Nikin hovi on osa maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi merkittyä Nikinlahden kulttuurimaisemaa. Maakunnallisessa inventoinnissa (Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, 2008). Nikinlahden alue on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Nikin hovi on inventoitu vuosien 1978-79 ja 1996-97 inventointien yhteydessä. Nikin hovilla pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Päärakennuksella on myös rakennustaiteellisia arvoja klassistisen säätyläisarkkitehtuurin edustajana.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.14 Varismäki, 831-409-1-970, 831-409-1-971

Kuva 58. Pihapiirissä sijaitseva aitta ja aitan avokuisti.

29.4.2021

Kuvat 59 ja 60. Vasemmalla päärakennuksen Nikinlahdelle avautuva julkisivu. Oikealla pihapiiriin kuuluva vanha riihi.

Kuva 61. Pihapiiriä, etualalla liiteri, taustalla aitta.

Varismäki sijaitsee Jauhialantien varressa. Tilaan kuuluu 1800-luvun lopun -1900-luvun alun talonpoikaistyylinen pihapiiri. Pihapiirin rakennukset ovat peräisin 1900-luvun alusta. Pihapiiriin kuuluu vanha päärakennus, aitta, talousrakennus ja vanha riihi. Omistajien asuinrakennus, joka on 1970-luvun tiilitalo, sijaitsee hieman etäämmällä.

Omistajan kertoman mukaan aitta on siirretty Merenlahdelta vuonna 1914, aitan yläkerta ei ole alkuperäinen, vaan se on rakennettu myöhemmin. Aitta ja vanha päärakennus edustavat tyypillistä saaristoleimaista lomarakentamista. Molemmissa rakennuksissa on punamullalla pintakäsitelty leveä pystypeiterimalauditus. Listoitut ja ikkunanpuitteet on maalattu valkoisiksi. Päärakennuksessa on Nikinlahdelle päin avautuva parveke ja avokuisti, joita on korjattu myöhemmin. Molemmissa rakennuksissa on haukkaikkunat. Päärakennuksen ikkunarudut ovat pääasiassa T-ruutuja. Perustus on kivetystä. Katteena päärakennuksessa on saumattu pelti.

Aitassa on 6-ruutuiset ikkunat. Aitaan on tehty myöhemmin avokuisti, jonka yhteydessä on uudempi ovi. Aitan perustus on harmaakiveä ja katto savitiiltä. Kuistiin on tehty bitumikermillä päällystetty lapekatto. Aitta ja päärakennus ovat molemmat hirsirakenteisia. Niihin on lisätty myöhemmin räystäskourut ja syöksytorvet.

29.4.2021

Pihapiirissä on punamullalla käsitelty liiteri ja vanha riihi. Riihi on tehty pintakäsittelemättömistä hirsistä vaakalimityksellä.

Autenttisena säilynyt kokonaisuus, jolla on maisemallista, rakennushistoriallista ja historiallista arvoa. Kokonaisuus kuuluu maakunnallisesti merkittävään Nikinlahden kulttuurimaisemaan. Varismäki on Nikin hovin tapaan Voipio-sukuun liittyvä rakennus.

Arvot ja suositukset

Varismäki on osa maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi merkittyä Nikinlahden kulttuurimaisemaa. Maakunnallisessa inventoinnissa (Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys, 2008) Nikinlahden ja Jauhialan alue on arvotettu valtakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Rakennuksella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.15 Rauhala, 831-406-1-105, 831-406-5-0

Kuva 62. Rauhala kuvattuna rinteestä. Taustalla näkyy navettarakennus.

Kuvat 63 ja 64. Vasemmalla Rauhala kuvattuna pihan puolelta. Portaita on uusittu. oikealla Rauhalan tien puoleinen julkisivu, jolla on vaatimattomampi umpikuisti.

29.4.2021

Heikkolan kylässä sijaitseva Rauhala on yksi kolmesta talosta, jotka kruununvouti Lagercrantz aikanaan rakennutti. Brutus Lagercrantz osti tilan vuonna 1882 ja asuin Rauhalassa nuorena vakinaisesti Taipalsaaren ja Lemin nimismiehenä ollessaan. Myöhemmin kruununvoutina ollessaan hän vietti tilalla vain kesiä, sillä virka ei vaatinut jatkuvaa paikkakunnalla oloa. Talviajat tila oli tilanhoitajan hoidossa Lagercrantzin asuessa itse Viipurissa. Rauhalan tilan maita jaettiin Lagercrantzin jälkeläisille 1930-luvulla ja lopullisesti tila hajosi sotien jälkeen, kun siitä erotettiin mm. rintamamiestaloja.

Rauhalan alkuperäinen päärakennus on palanut, nykyinen rakennus on tehty samalle paikalle tiettävästi vuonna 1921, joidenkin lähteiden mukaan jo 1907. Rakennuksen nykyinen ulkonäkö viittaa kuitenkin 1920-luvun tyyliin. Muut kaksi Lagercrantzin rakennuttamat talot olivat Kalliola ja Tuulentupa.

Rauhalan on mahdollisesti suunnitellut viipurilainen arkkitehti. Oli tavallista, että monilla Viipurin virkamiehillä oli maatila maaseudulla. Taipalsaarenkin alueella on useita viipurilaisille virkamiehille suunniteltuja ke-säasuntoja. Rauhala sijaitsee korkean mäen päällä. Pihapiiriin kuuluu vanha navettarakennus.

Rauhala on puolitoistakerroksinen, tummankeltaiseksi maalattu hirsirakennus. Listoitut ja ikkunoiden karmit ovat valkoiset. Julkisivumateriaalina on pystyrimalaudoitus. Kattomuotona on satulakatto, jossa on saumapeltikate. Perustus on lohkokiveä. Rauhalassa on mäen puolella umpikuisti, jossa on moniruutuiset ikkunat. Ikkunat ja niiden ruudutus vaikuttavat alkuperäisiltä. Toisella pitkällä julkisivulla on vaatimattomampi umpikuisti.

Kokonaisuudessaan Rauhala pihapiireineen on hyvin säilynyt kokonaisuus, jonka päärakennus edustaa klassistista säätyläisarkkitehtuuria. Rakennus on vaikuttaa suunnitellun alun perin lomakäyttöön, joten ulkoasu on hieman pelkistetympi, eikä koristeaiheita ole. Rakennus sijaitsee kaavoittamattomalla alueella.

Arvot ja suositukset

Rauhala on inventoitu vuosien 1978-1979 ja 1997 inventointien yhteydessä. Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Rauhala muodostaa yhdessä Kalliolan ja Tuulentuvan kanssa kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Kohteella on rakennustaiteellisia arvoja klassistisen säätyläisarkkitehtuurin edustajana.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.16 Kalliola, 831-406-1-105, 831-406-5-0

Kuva 65. Kalliola kuvattuna Rauhalan suunnasta. Julkisivussa on koko seinän levyinen ikkunarivi (lasikuisti).

29.4.2021

Kuvat 66 ja 67. Vasemmalla Kalliola kuvattuna pihapiirin puolelta. Osa ikkunoista on uusittu. Portaita on uusittu. Oikealla piharakennuksia, taustalla vanha kivinavetta ja edustalla "saluuna".

Heikkolan kylässä sijaitseva Kalliola on Rauhalan ohella yksi kolmesta talosta, jotka kruununvouti Lagercrantz aikanaan rakennutti. Kalliola sijaitsee lähellä Rauhalaa, korkean kallion päällä. Ajallisesti Kalliola on peräisin samalta ajalta kuin Rauhala, noin 1910-1920-luvulta, tarkkaa rakennusaikaa ei tiedetä varmuudella. Kalliola on tehty jonkinlaiseksi Rauhalan sivurakennukseksi, mahdollisesti kesäasunnoksi. Kalliola on siirtynyt Lagercrantzin kuoltua 1920-luvulla perintönä tyttärelle Ingrid Wartiaiselle ja siitä edelleen tämän perikunnalle.

Kauniisti alkuperäisessä asussaan säilyneen Kalliolan vesikatto oli inventointihetkellä peitettynä. Rakennus on puolitoistakerroksinen ja rakennettu osin rinteeseen. Perustuksena on lohkokivi, rakennukseen on tehty pieni uudisosa (sisäänkäynti), jossa betonisokkeli. Kalliolan julkisivut ovat punamullalla käsiteltyä vaaka-laudoitusta, johon on paikoitellen tehty peittomaalausta. Listat ja ikkunankarmit ovat valkoisiksi maalatut. Osa ikkunoista on uusittu, osa vaikuttaa alkuperäisiltä. Kalliolassa on Rauhalan suuntaan avautuva, koko seinän levyinen ikkunarivistö, jossa on yläosasta ristikoin koristetut T-ikkunat.

Kalliolan pihapiirissä on vanha kivinavetta ja "saluunana" toimiva vanha aitta.

Hyvin säilynyt kokonaisuus, jonka päärakennus edustaa saaristolaista säätyläisarkkitehtuuria, jossa on klassistisia piirteitä. Rakennus sijaitsee kaavoittamattomalla alueella. Kalliola muodostaa viereisten Rauhalan ja Tuulentuvan kanssa ehyen kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista ja maisemallista arvoa.

Arvot ja suositukset

Kalliola on inventoitu vuosien 1978-1979 ja 1997 inventointien yhteydessä. Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Kalliola muodostaa yhdessä Rauhalan ja Tuulentuvan kanssa kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.17 Tuulentupa, 831-406-1-97

Kuva 68. Tuulentuvan päärakennus.

Kuvat 69 ja 70. Tuulentuvan päärakennus ja lasikuisti vasemmalla, oikealla saunarakennus.

29.4.2021

Heikkolan kylässä sijaitseva Tuulentupa kuuluu Rauhalan ja Kalliolan kokonaisuuteen, jonka ”sotakamreeri” ja kruununvouti Lagercrantz osti kesäpaikakseen 1884. Vuonna 1897 Lagercrantzin vaimon sisar, opettaja Edith Kihlgrén rakennutti tilalle Tuulentupa-nimisen huvilan. Kihlgrénin kuoltua huvilan peri 1949 Brutus ja Berta Lagercrantzin tytär Edith Lagercrantz-Åkerman, joka edelleen testamenttasi huvilan veljentyttärelleen.

Rakennus on puolitoistakerroksinen ja rakennettu osin rinteeseen. Perustuksena on luonnonkivi ja laasti. Julkisivut ovat punaiseksi maalattua pystypeiterimalaudoitusta. Listat ja ikkunankarmit ovat mustaksi maalatut. Rakennukseen on tehty rannan puoleiseen pätyyn lasikuisti. T-ikkunoiden yhteydessä on mustaksi maalatut ikkunaluukut. Katteena on käytetty huopaa kolmiorimoin.

Alkuperäinen, vuonna 1897 rakennettu rakennus oli kaksi huonetta ja keittiön käsittävä, pärekattoinen, vaa-kaudoitettu ja 6-ruutuisilla ikkunoilla varustettu mökki. Sen hirsikehikko tehtiin alun perin Lemillä. Rakennuksen molemmissa päissä oli avokuistit. Tässä asussa rakennus oli aina 1970-luvun alkuun asti, jolloin siitä uusittiin ikkunat ja tehtiin eristys yläpohjaan. Samalla korvattiin tuvan vanha uuni uudella tiiliuunilla. Seuraava suurempi muutostyö tehtiin vuonna 1995, jolloin rakennusta jatkettiin kaakkoon päin yhdellä uudella huoneella ja wc-tiloilla. Samalla uusittiin katto. Laajennusosat sulautuvat osaksi alkuperäistä rakennusta. Nykyinen rakennus on selkeästi alkuperäistä suurempi ja se on entisöity persoonallisella otteella. Entisöinnin lienee suunnitellut rakennuksen aikoinaan omistanut arkkitehti Heikki Elomaa.

Pihapiiriin kuuluvat myös Edith Lagercrantz-Åkermanin 1950-luvulla rakentama sauna, venevaja, lato ja autotalli. Sauna mukaillee päärakennuksen tyyliä.

Persoonallisesti kunnostettu rakennus sijaitsee kaavoittamattomalla alueella. Tuulentupa muodostaa viereisten Rauhalan ja Kalliolan kanssa ehyen kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista ja maisemallista arvoa.

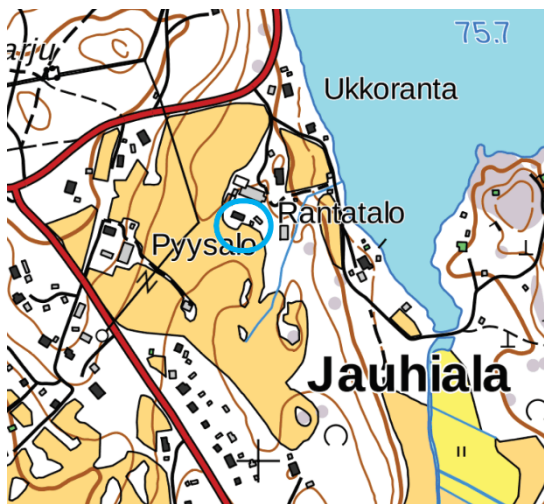
Arvot ja suositukset

Tuulentupa on inventoitu vuosien 1978-1979 ja 1997 inventointien yhteydessä. Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Tuulentupa muodostaa yhdessä Rauhalan ja Kalliolan kanssa kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Persoonallisesti entisöidyllä kohteella on myös rakennustaiteellisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennusta ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.1.18 Rantatalo, 831-409-1-743

*Kuva 71. Rantatalo kuvattuna pihan puolelta.**Kuvat 72 ja 73. Vasemmalla Rantatalo pellon puolelta, oikealla piharakennuksia.*

29.4.2021

Ukkorannantien varrella sijaitseva vanha maalaistalo on jäänyt tyhjilleen vuonna 1976, jolloin uusi tiilitalo on valmistunut lähelle rantaa. Vanha rakennus on valmistunut 1890-luvulla.

Rakennus on säilynyt alkuperäisenä. Rantatalo on tyypillinen taipalsaarelainen vuosisadan vaihteen asuintalo. Rakennus on satulakattoinen ja puolitoistakerroksinen. Ulkovuoraus on vaakaneloitua lautta, julkisivujen alaosassa sekä päätykolmioissa ja kuistin ylärajassa on pystypanelointi. Perustus on kiveä, katon vesikatteena on aaltopelti.

Omistajan mukaan rakennus toimii varastona. Pihapiirissä on säilynyt vanhempaa liiteri- ja varistorakennuskantaa.

Hyvin alkuperäisenä säilynyt kokonaisuus, jolla on pellon laidassa sijaitsevana maamerkinä maisemallista arvoa. Rakennus on jäänyt tyhjilleen ja hoitamatta.

Arvot ja suositukset

Rantatalo on inventoitu vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Kohteella pihapiireineen on maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja.

Kohde pihapiireineen suositellaan säilyttämään. Rakennuksien kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Rakennuksien säilyminen edellyttäisi pikaista kunnostusta ja rakennuksien nykyisen heikon kunnon vuoksi niiden alkuperäistä asua voi olla vaikea säilyttää. Tämän takia rakennusta ei ole välttämätöntä merkitä kaavaan rakennushistoriallisesti ja/tai historiallisesti vähintään paikallisesti arvokkaana rakennuksena tai pihapiirinä.

29.4.2021

5.1.19 Koivula, 831-417-1-101

*Kuvat 74. Pihapiiriä.**Kuvat 75 ja 76. Vasemmalla päärakennus kuvattuna pihan puolelta, oikealla piharakennuksia.*

29.4.2021

Niiraskantien varrella sijaitseva vanha maalaistalo on jäänyt tyhjilleen 1970-luvulla. Pihapiiriin on valmistunut uusi asuinrakennus vuonna 1968.

Rakennus on säilynyt alkuperäisenä. Rakennus on tyypillinen taipalsaarelainen vuosisadan vaihteen asuintalo. Rakennus on satulakattoinen ja puolitoistakerroksinen. Ulkovuoraus on vaakaneloitua lautta, päätykolmioissa ja kuistin ylärajassa on pystypanelointi. Perustus on lohkokiveä, katon vesikatteena on saumapelti. Ikkunat ovat 6- ja 9-jakoisia. Rakennuksen julkisivu on ollut keltainen, väritys on aikojen kuluessa haalistunut tunnistamattomaksi.

Omistajan mukaan rakennus on rakennettu 1900-luvun alussa. Omistajan perhe on muuttanut tilalle 1930-luvulla. Rakennusta on sittemmin käytetty varastona. Pihapiirissä on säilynyt vanhempaa liiteri- ja varastorakennuskantaa. Pihapiiriin kuuluvat uudempi navettarakennus ja kauempana sijaitseva halli. Omistajan perhekunnalla on aiemmin ollut Leikontien varressa myös toinen 1900-luvun asuinrakennus, joka on sittemmin purettu ja korvattu uudisrakennuksella.

Hyvin alkuperäisenä säilynyt kokonaisuus, jolla on kauas kirkonkylään näkyvänä maamerkinä maisemallista arvoa. Rakennus on jäänyt asumattomaksi ja hoitamatta. Alue on voimassa olevassa asemakaavassa maa- ja metsätalousaluetta. Rakennukselle tai pihapiirille ei ole osoitettu suojelu- tai säilytysmerkintöjä.

Arvot ja suositukset

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa kirkonkylän keskustan säilyneitä maataloja. Kohteella pihapiireineen on maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja.

Kohde pihapiireineen suositellaan säilyttämään. Rakennuksien kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Rakennuksen säilyminen edellyttäisi pikaista kunnostusta ja rakennuksen nykyisen heikon kunnon vuoksi alkuperäistä asua voi olla vaikea säilyttää. Tämän takia rakennusta ei ole välttämätöntä merkitä kaavaan rakennushistoriallisesti ja/tai historiallisesti vähintään paikallisesti arvokkaana rakennuksena tai pihapiirinä.

29.4.2021

5.1.20 Kirkonkylän keskusta

Taipalsaaren kirkonkylän keskusta on inventoitu vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Tuolloin kirkonkylän keskustassa oli säilynyt vanhaan kulttuurimaisemaan kuuluvia, lähes alkuperäisenä säilyneitä maataloja sekä julkisia palvelu- ja hallintorakennuksia, joista katukuvasta ovat poistuneet 1920-luvulla rakennetut vanha Säästöpankin talo, Lindin talo ja SOK:n talo.

Kirkonkylän keskustan säilyneitä vanhoja rakennuksia edustavat erikseen inventoidut Taipalsaaren kirkko ja tapuli (1), Väinölä (3), vanha kunnantalo (4) ja Röntgenin kotiseututalo (8). Kirkonkylän säilyneitä maataloja edustavat Kaulion säilyneet maatalot. Kirkonkylän uudempaa rakentamista edustavat vuonna 1989 valmistunut Taipalsaaren kunnantalo (2), vuonna 1982 valmistunut liikerakennus (5), entinen Säästöpankin talo (6) ja Seurakuntakeskus (7). Taipalsaaren kirkon ympäristön RKY-alue sijaitsee Taipalsaarentien eteläpuolella ja se kattaa kirkon, Röntgenin kotiseututalon ja pitäjän lainamakasiinin alueet sekä niiden väliin sijoittuvat peltoalueet.

Taipalsaaren kirkonkylä oli alkujaan varsin pienimittakaavaista, pääasiassa puurakentamista. Vanha Säästöpankin talo oli entisen kunnantalon tapaan mansardikattoinen ja valkoiseksi maalattu. Rakennusten välissä aukesi näkymiä Saimaalle Taipalsaarentieltä ja Savilahdentielle. 1970-1990-luvuilla kylänraitille on rakennettu suurimittakaavaisempia uudisrakennuksia. Kunnantalo sijaitsee hieman kauempana Taipalsaarentiestä, Kellomäentien varrella. Mittakaavallisesti suurena rakennuksena kunnantalo muodostaa pääraitin varrelle tunnistettavan maamerkin, mutta peittää näkymiä järvelle. Taipalsaarentien ja Savilahdentien järven puolelle sijoittuva kyläkuva muodostuu uudemmista rakennuksista, vanhempaa rakentamista edustavat vanha kunnantalo ja Väinölä sijoittuvat laskevaan rinteeseen uusien rakennusten taakse, eivätkä juuri näy tiellä liikuttaessa.

Nykyinen Taipalsaaren kirkonkylän keskusta on varsin kerroksellista ja ilmentää eri aikakausien rakennustapaa. Kirkonkylän oleelliset palvelut, kirkko, liikerakennukset, kunnantalo ja seurakuntatoimisto, sijoittuvat varsin pienelle ja tiiville alueelle. Palvelukokonaisuuteen kuuluu myös Taipalsaaren koulu, joka sijaitsee

29.4.2021

seurakuntakeskusta vastapäätä. Kirkon puolella taajamakuva on selkeästi väljempää, kirkkoa ympäröivien peltöjen muistuttaessa alueen maaseutuhistoriasta.

Kuvat 77 ja 78. Vasemmalla vanha Säästöpankin talo, oikealla Lindin talo ja SOK:n talo. Kuvat: vuosien 1978-1979 inventointikortit.

Kuva 79. Taipalsaaren kunnantalon Saimaan puolelle aukeava julkisivu.

Taipalsaaren nykyinen kunnantalo (2) on valmistunut joulukuussa 1989. Kunnantalon ovat suunnitelleet lappeenrantalaiset arkkitehdit Riitta ja Kari Ojala (Arkkitehtuuritoimisto Ojala). Kunnantalo edustaa tyyliltään modernistista julkista rakentamista. Sen valmistuminen ajoittuu aikaan ennen 1990-luvun lamaa. 1980-luvun nousukauden aikana Suomessa koettiin rakentamisen voimakas nousukausi, jolloin rakennettiin runsaasti julkisia rakennuksia. Taipalsaaren kunnantalon suunnittelussa on otettu vaikutteita taipalsaarelaisesta tervahöyryperinteestä, joka näkyy rakennuksen muodoissa ja materiaalivalinnoissa. Saimaa-vaikutteet näkyvät myös kunnantalon kokoushuoneiden nimissä, kuten Ruorisilta, Keulahytti ja Messi. Kunnantalossa on kunnallishallinnon tilojen lisäksi kokous- ja saunatiloja, joita kuntalaiset voivat vuokrata.

Kunnantalon alapuolella sijaitsee ranta-alue, jonne on kunnostettu amfiteatterivaikutteinen, kivetty tapahtuma-aukio. Ranta-alueella sijaitsevat lisäksi venelaiturit, vierasvenesatama ja uimaranta.

29.4.2021

Kuvat 78 ja 79. Vasemmalla Taipalsaaren kunnantalon Taipalsaarentien puolelle aukeava julkisivu ja oikealla vieressä 1980-luvun liikerakennus (5).

Kunnantalon vieressä, Taipalsaarentien varrella sijaitsevat vuonna 1982 (5) ja 1965 (6) valmistuneet liikerakennukset. Uudempi liikerakennus on rakennettu suunnilleen samalle paikalle, jolla aiemmin sijaitsi vanha SOK:n talo. Molemmat rakennukset edustavat tyypillistä aikansa liikerakentamista. Mittakaavallisesti Taipalsaaren kirkonkylän keskustan julkinen rakennuskanta on matalaa, 1-2-kerroksista. Uudemman liikerakennuksen edustalla sijaitsee torialue.

Taipalsaarentien varrella sijaitseva Taipalsaaren seurakuntakeskus (7) koostuu 1970-luvulla rakennetuista, punatiilisistä rakennuksista. Taipalsaaren seurakunta yhdistyi Lemin ja Savitaipaleen seurakuntien kanssa uudeksi Taipaleen seurakunnaksi vuoden 2019 alussa. Seurakuntakeskuksessa toimivat seurakuntatalo, seurakuntatoimisto, taloustoimisto sekä diakonia-, lähetys- ja nuorisotoimistot. Rakennuksien Saimaan puoleisilla julkisivuilla on suuret ikkunat.

Kuvat 80 ja 81. Vasemmalla Savilahdentien varrella sijaitseva entinen Säästöpankin talo (6) ja oikealla Taipalsaaren seurakuntakeskuksen rakennuksia.

29.4.2021

Kuvat 82 ja 83. Vasemmalla Taipalsaaren seurakuntatoimiston rakennuksen Taipalsaarentien puoleinen julkisivu. Oikealla Saimaalle avautuva julkisivu.

Kuvat 84 ja 85. Vasemmalla Saimaalle avautuva Seurakuntatalon julkisivu. Oikealla Seurakuntakeskuksen kokonaisuuteen kuuluva rakennus.

Seurakuntakeskuksen vieressä sijaitsee oletettavasti 1900-luvun alussa rakennettu entinen navettarakennus.

Kuvat 86 ja 87. Vasemmalla Seurakuntatalo kuvattuna Taipalsaarentieltä. Oikealla Seurakuntatalon vieressä sijaitseva vanha navettarakennus.

29.4.2021

Arvot ja suositukset

Taipalsaaren kirkonkylän keskusta on inventoitu alueena vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Tuolloin kirkonkylän rakennuskanta koostui vielä vuosisadan alun puurakennuksista. Kirkonkylän palvelut ovat säilyneet samalla paikalla, mutta rakennuskanta on uudistunut voimakkaasti. Nykyisellään kirkonkylän rakennuskanta on kerrostunutta modernien rakennusten hallitessa kylänraitin eteläpuolen näkymiä, johon raitin pohjoispuolella kirkon ympäristö vanhoine rakennuksineen ja peltoaukeineen muodostaa voimakkaan kontrastin.

Kirkko ympäristöineen on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä RKY. Taipalsaarentien eteläpuolen täydennysrakentamisessa suositellaan huomioitavan RKY-alueen läheisyys ja uusien rakennusten sopeuttaminen kyläkuvaan. Erikseen inventoidut Taipalsaaren kirkko ympäristöineen, Röytyn kotiseututalo, Väinölä ja entinen kunnantalo tulee säilyttää osana kirkonkylän rakennuskantaa.

29.4.2021

5.2 Inventointikohteet: Saimaanharju

5.2.1 Voipionniemi

Kuvat 88 ja 89. Oikealla Voipionniemen rakennuksia kuvattuna rinteestä, taustalla sotilasparakki.. Oikealla alueen vanhempaa rakennuskantaa edustava huvila, joka on valmistunut v. 1905. Taustalla aittarakennus.

Kuvat 90 ja 91. Vasemmalla Voipionniemen rakennuksia. Oikealla mökkirakennus.

29.4.2021

Kuvat 92 ja 93. Vasemmalla uudempi huvilarakennus. Oikealla vanhimpaan rakennuskantaan kuuluva aitta.

Kuvat 94 ja 95. Oikealla, Voipionniemen vanhin rakennus ja saunarakennus. Oikealla uudempi huvilarakennus ja pihapiiriä.

Voipionniemen mökkiyhdyksunnan rakennukset sijaitsevat usealla eri kiinteistöllä (831-409-3-21, 831-409-3-24, 831-409-3-22, 831-409-3-85, 831-409-3-84, 831-409-3-83).

Voipionniemen rakennuksista vanhin on viime vuosisadan alussa valmistunut Voipionniemen huvila (1905). Huvilaa on sittemmin laajennettu vuosina 1910 ja 1934. Huvilan vanhimman osan rakennutti senaattori Onni Voipio n. vuonna 1905 saunarakennukseksi. Vuonna 1913 hän osti Kirjamoinniemen ja vuokrasi Voipionniemen veljelleen Väinölle. Huvilan vieressä sijaitseva, vuosisadan alussa valmistunut saunarakennus muutettiin 1920-luvulla asuinrakennukseksi ja 1940-luvulla takaisin saunaksi. Pihassa olevat aitat ovat luultavasti 1910-luvulta ja niissä ovat asuneet mm. apulaiset ja lapset.

Pihapiiriin kuuluu myös aitaksi kutsuttu Päiviö Kuusiston asuinrakennus v:lta 1934. Rakennus käsitti alun perin työ- ja makuuhuoneet. Jälkimmäinen on myöhemmin muutettu keittiöksi. Huvilan vieressä sijaitsee myös Konstun varuskuntaan kuulunut sotilasparakki 1940-luvulta.

29.4.2021

Alueelle on tehty uudempia mökkirakennuksia 1940-1960-luvuilla. Rakennuksia on vuosien saatossa kunnostettu ja niihin on tehty laajennuksia. Ympäri on rakennettu uudempia talous- ja saunarakennuksia. Voipionniemen rakennukset liittyvät Voipio-sukuun Nikin hovin ja Kirjamoinniemen tapaan. Vanhemmat rakennukset ovat hirsirakenteisia ja lohkokivi- tai nurkkakiviperusteisia. Kaikkiin rakennuksiin on uusittu katemateriaali, katteena on käytetty joko konesaumapeltiä tai huopakatetta. Vanhemmat rakennukset on maalattu punaiseksi tai niissä on käytetty punamultaa. Listoitukset ovat valkoisia. Uudemmat mökkirakennukset ja niiden talousrakennukset on maalattu tummanruskeiksi ja niissä on käytetty betonipilari- tai betoniperustuksia.

Rakennukset lomittuvat yhteisönomaisesti vierekkäin, vaikka ne sijaitsevatkin eri kiinteistöillä. Suppakujalta hajaantuva Voipionniemi-niminen tie kiertää lenkkimäisesti alueen, tien nimi vaihtuu Voipionrinteeksi rannan puolella. Rakennuksia sijaitsee tien molemmin puolin. Tontit ovat rannan puolelta puustoisia, joten mökit sulautuvat maaston väreihin Saimaan puolelta katsottaessa.

Arvot ja suositukset

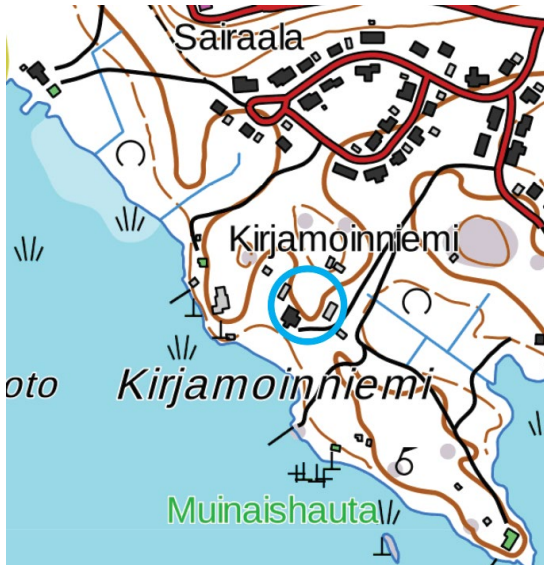
Voipionniemen rakennuksia on inventoitu 1996-1997 inventoinnin yhteydessä. Rakennuksien ulkonäkö on muuttunut tehtyjen remonttien vuoksi ja suurin osa rakennuksista ei omaa erityisiä historiallisia tai maisemallisia arvoja. Voipionniemen alueella on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa osa Taipalsaaren huvilakulttuurin historiaa.

Voipionniemen vanhin huvila suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

Voipionniemessä suositellaan vaalimaan vanhempaa rakennuskantaa. Vanhempien rakennusten kunnostusten ja peruskorjauksien yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Uudisrakentaminen suositellaan sovittamaan olemassa olevaan vanhempaan rakennuskantaan.

29.4.2021

5.2.2 Kirjamoinniemi, 831-409-1-949

Kuva 96. Kirjamoinniemen päärakennus.

29.4.2021

Kuvat 97 ja 98. Vasemmalla pihapiirin toinen asunrakennus, oikealla sauna.

Kuvat 99 ja 100. Vasemmalla päärakennus, oikealla pihapiirin toinen asuinrakennus.

Viipurilainen oikeusneuvos Onni Voipio, eräs D.W.Akermanin pojista, rakennutti huvilan vuosina 1912-13. Hän oli ostanut tilan pakkohuutokaupasta n. vuotta aikaisemmin. Tilakokonaisuuteen kuului kaikkiaan viisi tilaa, Kirjamoinniemen lisäksi Mäkelä, Ylikorpi, Pekonjoukko ja Antjoukko. Kerrotaan, että Voipio osti tilat eräänlaiseksi vanhuuden turvaksi, koska hän ei sokeritautisena saanut henkivakuutusta. Pääasiassa hän oleskeli kuitenkin Viipurissa. Onni Voipiolta Kirjamoinniemen peri poika Niilo Voipio. Onni Voipio omisti myös Pekon joukon talon Jauhialassa, joka luovutettiin siirtolaisten asunnoksi 2. maailmansodan jälkeen. Rakennuksen on todennäköisesti suunnitellut viipurilainen arkkitehti Otto Wartiovaara.

Kirjamoinniemen pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi toinen asuinrakennus, sauna, maakellari, liiteri ja uudempia varastorakennuksia.

Ensimmäisenä alueelle valmistui v. 1912 ns. punainen tupa. Aluksi se toimi huvilan rakentajien asuntona, sittemmin väentupana, kunnes uusi väentupa valmistui 1930-luvulla kauemmas pihapiiristä. Uusi väentupa purettiin 1970-luvulla. Punainen tupa uudistettiin vuonna 1954, jolloin sen koillispäättyyn lisättiin uusia huoneita, siirrettiin sisäänkäyntiä sekä muutettiin ikkunoita matalammiksi. Samalla rakennus vuorattiin

29.4.2021

punaisella peiterimalaudoituksella valkoisin listoituksin. Perustuksena on käytetty harkkokiveä ja laastia. Katteena on konesaumattu pelti

Päärakennus oli hirsipintaisena n. vuoteen 1923-24, jolloin se sai nykyisen lautavuorauksensa. Sen jälkeen rakennuksen ulkoasussa on tapahtunut vain vähäisiä muutoksia. Keittiön umpikuisti on rakennettu uudelleen 70-luvulla ja avokuisti on uusittu vanhan mallin mukaan. Myös yläkerran parvekkeet on rakennettu uudelleen hiukan yksinkertaistaen. Katteena on punaiseksi maalattu konesaumapelti. Lautavuoraus on keltaiseksi maalattu valkoisin listoituksin. Jugend-tyylisen rakennuksen ylä- ja alaosassa on pystyponttilaudoitusta, keskellä vaakaponttilaudoitusta. Perustuksena on käytetty harkkokiveä ja laastia.

Pihapiiriin kuuluu myös sauna, jota on uusittu sisältä -50-luvulta alkaen, kellari v:lta 1912, aitta, venevaja v:lta 1962, pieni varistorakennus rannassa, vajarakennus 1970-80-luvulta sekä pari 1960-luvun piharakennusta. Pihasta on lisäksi purettu yksi aittarakennus.

Kirjamoinniemi oli huomattava maatila, jonka pinta-ala oli ennen sotia n. 250 hehtaaria. Tila oli seudun merkittävimpiä kauppapuutarhoja. Evakoille luovutettiin n. 20 ha ja -50-60-luvun vaihteessa myytiin Taipalsaaren sairaalan alue. Kirjamoinniemen historia liittyy myös Voipion sukuun: Voipion suvulla on Taipalsaaren alueella useita sukuun liittyviä huviloita: näitä ovat Kirjamoinniemen lisäksi Nikin hovi, Voipionniemi, Syrjänrinne ja Varismäki. Varismäki ja Nikin hovi sijaitsevat lähekkäin.

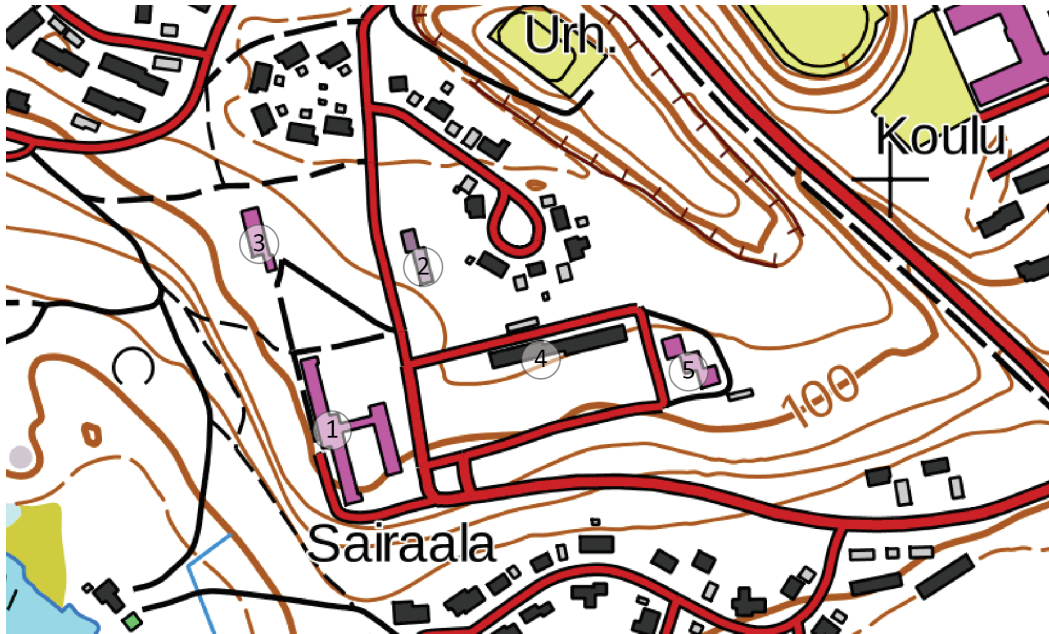
Arvot ja suositukset

Kirjamoinniemi on inventoitu vuosien 1978-1979 ja 1997 inventointien yhteydessä. Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Kirjamoinniemen rakennukset muodostavat kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Päärakennuksella on hyvin alkuperäisessä asussaan säilyneenä jugend-tyylisenä rakennuksena rakennustaiteellisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei suositella purettavaksi. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.2.3 Sairaalan alue, 831-401-1-253

Kuva 101. Sairaalan rakennukset (1).

29.4.2021

Kuvat 102 ja 103. Vasemmalla sairaalan rakennus kuvattuna lounaasta, oikealla lämpökeskus (2).

Taipalsaaren sairaalan alue on alun perin kuulunut Kirjamoinniemen maatilain maihin. Mielisairaslaki säädettiin Suomessa vuonna 1952 ja lain myötä alettiin rakentaa A-ryhmään kuuluvia keskusmielisairaaloita äkillisesti sairastuneille potilaille sekä B-mielisairaaloita pitkäaikaisemmille potilaille. Lappeen kunta ehdotti vuonna 1956 muille Kymen läänin kunnille hanketta mielisairaalan perustamiseksi. Etelä-Karjalan kunnista mukaan hankkeeseen tulivat Taipalsaari, Lappeenranta, Lauritsala, Lemi, Luumäki, Nuijamaa, Savitaipale, Suomenniemi ja Ylämaa. Kymenlaaksosta osallistuivat Miehkikälän, Vehkalahden ja Virolahden kunnat.

Marraskuussa 1960 pidetyssä kokouksessa sairaalan paikaksi valittiin Taipalsaaren Kirjamoinniemi. Lääkintöhallitus piti Kirjamoinniemeä liian syrjäisenä paikkana. Taipalsaaren kunta suhtautui sairaalaan ja etenkin sen tuomiin työpaikkoihin hyvin suopeasti.

Kuntainliiton hallinnoiman sairaalan suunnittelu ja rakentaminen aloitettiin keväällä 1964. Sairaalarakennuksen on suunnitellut arkkitehti Veli Klami (Arkkitehtitoimisto Veli A. Klami). Sairaala valmistui vuoden 1968 lopulla ja se otettiin käyttöön seuraavan vuoden alussa. Taipalsaaren sairaala toimii B-mielisairaalaana. Sairaalanmäelle on rakennettu Sairaalarakennuksen viereen kaksi rivitaloasuntoa, kerrostalo ja lämpökeskus, jotka liittyvät sairaalan toimintaan ja edustavat samaa rakennusaikakautta. Sairaala rakennettiin ajan tapaan hiekan erilleen kirkonkylästä harjulle, jossa sitä ympäröi metsäinen luonto ja lännessä Saimaa. Alkuun harjulla oli vain sairaala ympäröivine asuin- ja muine rakennuksineen. 1980- ja 1990-luvuille tultaessa ympärille alettiin rakentaa asuinpientaloja ja rakentaminen on edelleen jatkunut 2000-2020-lukujen aikana.

Itse sairaalarakennus (1) on kerrosluvultaan vaihteleva, toimintoja on jaettu eri rakennusosiin ja kerroksiin. Vuodeosastot sijoitettiin päällekkäin korkeampaan siipiosaan, johon kytkettiin välirakennuksella yksikerroksinen hallintorakennus. Rakennuksen pohjaratkaisu perustuu keskikäytäväjärjestelmälle. Siipien solmukohdassa, tornin kohdalle tehtiin palvelu- ja liikennekeskus, jossa aputilat jäävät kaksoiskäytäväjärjestelmän tapaan kulkuväylien keskelle. Taipalsaaren sairaalan potilashuoneiden mitoituksessa ei noudatettu yleistä 7 m²/sairaansija-mitoitusta ja kolmen vuoteen syvistä kiinteää potilaskaistaa, josta tuli kritiikkiä Lääkintöhallitukselta. Sairaalan rakentaminen maksoi noin 6,3 miljoonaa markkaa ja se käsitti 240 potilaspaikkaa.

Tyyliltään Taipalsaaren sairaalan rakennus on 1960-luvun rationalistista linjaa edustava. Julkisivut ovat puhtaaksi muurattua punatiiltä. Julkisivuilla nauhaikkunarivistöt. Rakennus on tasakattoinen. Sairaaloiminnan lakattua kiinteistössä on ollut mm. vanhainkoti ja tuettua palveluasumista. Sairaalan tiloissa toimii kierrätysmyymälä, joka tarjoaa työllistämispalveluita pitkäaikaistyöttömille.

29.4.2021

Sairaalaan liittyy niin ikään Veli Klamin suunnittelema lämpökeskus, joka on valmistunut samaan aikaan sairaalarakennuksen kanssa. Lämpökeskuksen yhteyteen on rakennettu korjaamo- ja autotalli. Lähiympäristössä sijaitsevat henkilökunnan asuintalot (4-5) ovat liittyneet sairaalan toimintaan. Niiden rakennustyyli ja -ajankohta edustavat sairaalan rakennuksen tapaan 1960-luvun rationalismia puhtaaksimuurattuine punatiilisin julkisivuineen ja nauhaikkunoineen. Asuinrakennukset ovat tyhjiillään. Rakennukset ovat kärsineet ilki-
vallasta.

Kuvat 104 ja 105. Vasemmalla rivitalot (4), oikealla sairaalan tyyliä mukaileva kerrostalo (5).

Kuvat 106 ja 107. Vasemmalla sairaalarakennus, oikealla sairaalan pohjoispuolella sijaitseva rakennus, joka on liittynyt sairaalatoimintaan (3).

Arvot ja suositukset

Taipalsaaren sairaalan alue Saimaanhajalla muodostaa ehyen 1960-luvun lopun rationalistista rakentamista edustavan kokonaisuuden, vaikka yksittäisinä rakennuksina ne eivät ole kovin ainutkertaisia. Vastaavat yhden aikakauden rakentamista edustavat sairaalakokonaisuudet ovat käyneet harvinaisiksi, koska yleensä niitä on täydennysrakennettu omaa aikaansa edustavilla rakennuksilla. Kohteella lähiympäristöineen on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa osa Suomen mielisairaanhoidon historiaa ja kehitystä. Sairaalan rakennuskokonaisuudella on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia ja historiallisia arvoja.

Sairaalan alue lähiympäristöineen suositellaan säilyttämään. Rakennuksien kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Rakennusten ominaispiirteiden säilyttäminen voi muodostua haastavaksi, mikäli niiden käyttötarkoitus muuttuu. Suositellaan sairaalan alueen merkitsemistä kyläkuvan kannalta merkittäväksi alueeksi/ympäristöksi. Sairaalaan lukuun ottamatta muut rakennukset ovat pääosin heikossa kunnossa ja ne ovat kärsineet ilki-
vallasta.

29.4.2021

5.3 Inventointikohteet: Saaret

5.3.1 Suuri Turasalo (Mankki), 831-417-3-22

Kuva 108. Suuren Turasalon keskellä sijaitseva vanha maatalo.

29.4.2021

Kuvat 109 ja 110. Vanha maatalorakennus.

Kuvat 111 ja 112. Oikealla pihapiiriä. Vasemmalla lähinnä vanhaa maataloa sijaitseva piharakennus, joka on jo paikoin notkahtanut.

Suuressa Turasalossa sijaitseva, nykyisin kesäasuntona toimiva maatalo on rakennettu vuonna 1884. Taipalsaaren kirkkoherra Wenell (k. 1848) todennäköisesti rakennutti virkatalon ohella oman talon Turasaloon. Tämä kolmikerroksinen päärakennus paloi 1910-luvulla. Rakennuksen rauniot ovat edelleen näkyvissä pihapiirissä. Pihapiirissä sijaitsee muistokivi, jossa on teksti "WENELL 1848". Sitten talon seinään on lisätty myös muistolaatta, jossa lukee "Tätä 100-vuotiasta taloa asuivat Pertti ja Raili Mankki 1900-luvulla. Laatan on lahjoittanut Sumpu ja kiinnittänyt muu Eurooppa 28-29.7.1981. "

Nykyinen päärakennus toimi alun perin väentupana, jota perimätiedon mukaan jokin venäläinen siirtolainen, mahdollisesti pakolainen, laajensi 1930-luvulla korottamalla. Alkuperäinen väentupa on mahdollisesti käsittänyt alakerran tuvan ja siitä lounaaseen sijaitsevat kamarit ja eteisen. Nykyisessä asussaan päärakennuksessa on 10 kamaria (4 alhaalla, 6 ylhäällä). Toinen kerros on suunniteltu pensionaattimaisesti; jokaiseen kamariin on oma sisäänkäynti ylähallista, väliovia ei ole. Kamarit ovat käytävästä lämmittäviä, kuten alakerran lounaissiiven kaksi kamariakin. Rakennus on tiettävästi paikkakunnan ainoa kaksikerroksinen vanha maatalo.

29.4.2021

Rakennuksessa on alun perin ollut tiilikatto, nykyisin katteena on aaltopelti. Rakennuksessa on punaiseksi maalattu vaakavuorilaudoitus, listoitukset ovat valkoiset. Perustuksena on luonnonkivi ja laasti. Ikkunat ovat kuusijakoiset, päädyissä on lunetti-ikkunat.

Pihapiirissä sijaitsee talousrakennuksia. Tila sijaitsee vaaralla metsän keskellä. Tilaa aiemmin ympäröineet viljelysmaat ovat metsittyneet.

Arvot ja suositukset

Turasalon tila on inventoitu vuosien 1978-1979 inventoinnin yhteydessä. Kohde on ainoita säilyneitä saarimaatiloja Taipalsaaren kunnan alueena. Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä säilyneenä saarimaatilana ja yhtenä alueen kantatiloista. Kohteella on lisäksi historiallisia, rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.3.2 Pieni-Lehtinen, 831-406-1-7

Kuva 113. Huvilarakennus.

29.4.2021

Kuvat 114 ja 115. Huvilarakennus ja saunarakennus.

Pieni-Lehtisen saaressa sijaitseva, kauniisti entisöity lomarakennus on alun perin sijainnut Tuulentuvalla (omistajan kertomaa). Rakennus on siirretty nykyiselle paikalleen vuonna 1937. Rakennus on edelleen Tuulentuvan aikoinaan rakennuttaneen Edit Kihlgrenin suvun omistuksessa.

Päärakennus on alun perin ollut yksinkertaisempi, hirsirakenteinen mökki. Sitä on myöhemmin laajennettu kaakkoispäädyn kuistiosalla ja luoteispäädyn laajennuksella. Laajennusosat erottuvat alkuperäisestä rakennuksesta niiden pystypeiterimalaudoituksen vuoksi. Tyyllisesti rakennus muistuttaa värykseltään Tuulentupaa mustine ikkunalistoineen. Rakennus on satulakattoinen, kuistiosalla on lapekatto. Katteena on kolmio-
rimahuopa.

Kokonaisuuteen kuuluu rannassa sijaitseva saunarakennus.

Arvot ja suositukset

Kohdetta ei ole inventoitu aiemmin. Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Taipalsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä yhtenä alueen kantatiloista.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.3.3 Saunasaari, 831-409-1-821

Kuvat 116 ja 117. Päärakennus vuoden 2020 kesällä ja oikealla vuonna 1930.

Kuvat 118 ja 119. Vasemmalla päärakennus ja pihapiiriä, oikealla saunarakennus rannassa.

29.4.2021

Saunasaaren keskivaiheilla sijaitseva huvila on rakennettu vuonna 1927. Saunarakennus sijaitsee etäällä huvilasta, rannan tuntumassa. Omistajan kertoman mukaan huvila on valmistunut alun perin maatilallisen loma-asunnoksi ja sen ympärillä on ollut peltöjä, joiden ojitukset ovat edelleen nähtävissä. Alun perin huvila on ollut pienempi, sitä on myöhemmin laajennettu kuistin länsipuolen laajennusosalla, josta on nähtävissä kuistin kohdalla liitos. Huvilan väriytyy vuosien saatossa muuttunut, mutta kuistiosa ja 9-ruutuinen ikkuna mukailevat alkuperäistä. Rakennuksessa on alun perin ollut huopakatto.

Ulkovuorauksena huvilassa on alaosassa keltaiseksi maalattu pystypeiterimalaudoitus. Listoitukset ovat valkoiset. Katteena on punainen aaltopelti. Perustuksena on betoni. Järven rantaan rakennettu sauna on omistajan antamien tietojen mukaan valmistunut suunnilleen samoihin aikoihin kuin huvilakin. Saunan ulkovuorauksena on punainen peiterimalaudoitus, listoitukset ja ikkunapuitteet ovat valkoiset. Perustuksina on käytetty kiviä ja katteena on huopa.

Kokonaisuudessaan huvila ja saunarakennus edustavat kaunispiirteistä vakiintumiskauden huvilarakentamista ja ne ovat säilyneet alkuperäisen rakennustavan mukaisina.

Arvot ja suositukset

Kohdetta ei ole inventoitu aiemmin. Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Taipalsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä säilyneenä saarimaatilana ja yhtenä alueen kantatiloista.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.3.4 Siimesranta, 831-409-1-47

Kuva 120. Huvilarakennus.

Kuvat 121 ja 122. Vasemmalla saunarakennus, oikealla huvilarakennus.

29.4.2021

Rongonsaaren keskivaiheilla sijaitseva huvila ja saunarakennus on rakennettu vuonna 1935. Koko Rongonsaari oli alun perin puutavaraliikemies Sistosen omistuksessa. Sistosen tehtyä konkurssin saari siirtyi hänen lapsilleen. Lasten holhousmies myi saaresta alueen Peltolan koulun vahtimestari Pölläselle, joka rakennutti huvilan yhdessä toisen osapuolen kanssa, jonka nimi on unohtunut. Vuoden 1940 tienoilla huvilan osti Oskar Adolf Tuomi. Sittenmin huvila on vaihtanut omistajaa.

Huvilan ulkoasu on jonkin verran muuttunut aikojen saatossa. Alkuperäisessä rakennuksessa oli pärekatto. Järven puolella sijaitseva avokuisti on rakennettu myöhemmin. Kokonaisuudessaan huvila ja saunarakennus edustavat kaunispiirteistä vakiintumiskauden huvilarakentamista ja ne ovat säilyneet alkuperäisen rakennustavan mukaisina.

Ulkovuorauksena huvilassa on alaosassa keltaiseksi maalattu vaakaponttilaudoitus, yläosassa vihreäksi maalattu pystyponttilaudoitus. Listoitukset ovat valkoiset, ikkunapuitteet punaiset. Katteena on punainen kone-saumapelti. Perustuksena on nurkkakivet. Saimaan puolelle on rakennettu aumakattoinen avokuisti. Saunan ulkovuorauksena on punainen peiterimalaudoitus, listoitukset ja ikkunapuitteet ovat valkoiset. Myös saunassa on Saimaalle avautuva avokuisti. Perustuksina on käytetty nurkkakiviä ja katteena on huopa.

Arvot ja suositukset

Huvila on inventoitu vuoden 1997 inventoinnin yhteydessä (nimellä Tuomi). Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Rongonsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.3.5 Eteläniemi, 831-409-1-927

Kuva 123. Päärakennus.

Kuvat 124 ja 125. Vasemmassa kuvassa päärakennus. Oikealla saunarakennus.

29.4.2021

Rongonsaaren keskivaiheilla sijaitseva huvila on rakennettu vuonna 1933. Koko Rongonsaari oli alun perin puutavaraliikemies Sistosen omistuksessa. Sistosen tehtyä konkurssin saari siirtyi hänen lapsilleen. Lasten holhousmies myi saaresta alueen Edvard Pesoselle, joka rakennutti huvilan kunnan rakennusvalvonnan papereiden mukaan vuonna 1933.

Huvilarakennus on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. 1970-luvulla rakennukseen tehtiin koko sivun mittainen umpikuisti. Myöhemmin rakennukseen on lisätty valokatteinen terassi. Pihapiirissä sijaitsee uudempia rakennuksia. Huvilan yhteydessä on sijainnut vuoden 1997 inventointikortin haastattelutiedon mukaan myös navetta.

Rakennus on siniseksi maalattua lomalaudoitusta valkoisin listoituksin. Alaosassa on t-ikkunat, mantereen puolelle tehdyssä laajennusosassa on yksinkertainen ikkuna. Noppamaisessa 2-kerroksen korotusosassa on järvelle päin avautuvat 3- ja 2-jakoiset ikkunat. Rankarunkoisessa rakennuksessa on loiva aumakatto ja katteena on käytetty huopaa. Perustuksena on betonisokkeli. Vuoden 1997 inventoinnin aikaan rakennus oli vihreäksi maalattu.

Tyyliltään huvilarakennus edustaa 1930-luvulla yleistynyttä funkismassoittelua, jolle ovat tyypillisiä mm. kuutiomaisuus ja loivat auma- ja tasakatot. Rakennuksen yksityiskohdissa on piirteitä perinteisestä 1920-1930-kansanrakentamisesta (ikkunat, listoitukset).

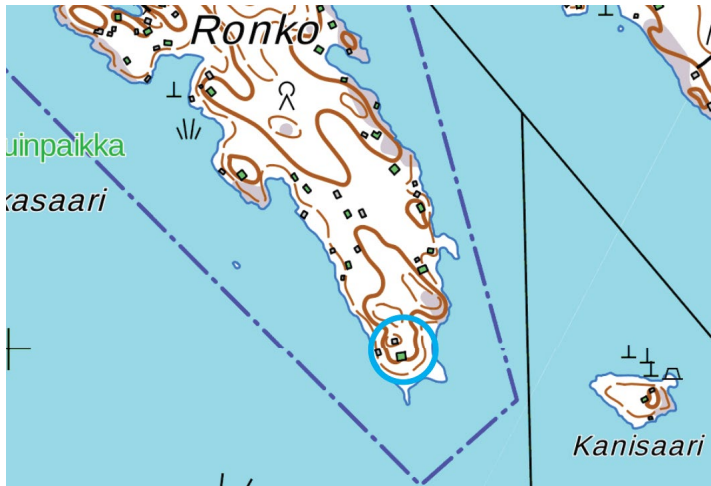
Arvot ja suositukset

Huvila on inventoitu vuoden 1997 inventoinnin yhteydessä (nimellä Pesonen). Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Rongonsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on funkis-tyylin edustajana rakennustaiteellisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

5.3.6 Marjaniemi, 831-409-1-815

Kuva 126. Huvilarakennus.

Kuvat 127 ja 128. Vasemmalla saunarakennus kuvattuna laiturilta. Oikealla piharakennus.

29.4.2021

Kuvat 129 ja 130. Vasemmalla päärakennus ja saunarakennus. Oikealla päärakennuksen pihan puoleinen julkisivu.

Rongonsaaren eteläkärjessä sijaitseva Marjaniemi on rakennettu vuosina 1933-35. Koko Rongonsaari oli alun perin puutavaraliikemies Sistosen omistuksessa. Sistosen tehtyä konkurssin saari siirtyi hänen lapsilleen. Lasten holhousmies myi saaren eteläosan rakennusmestari Arvi Häkkiselle, joka rakennutti huvilan vuosina 1933-1935.

Kauniisti alkuperäisenä säilynyt huvilarakennus on massoitteeltaan funkis-henkinen ja siinä on klassistisia yksityiskohtia. Huvila on rakennettu huolellisesti ja perusteellisesti, johtuen Häkkisen ammattitaustasta. Tyyliä huvilan kerrotaan jäljittelevän jotain viipurilaista kartanoa. Rakennus on aumakattoinen ja puolitoistakerroksinen. Ulkovuorauksena on vaakalaudoitus. Perustus on laastilla muurattua luonnonkiveä, katon vesikatteena on huopa kolmiorimoin. Väriltään rakennus on vaalea, listoitusta tummanvihreä ja ikkunoiden karmit ovat huopakatteiden sävyistä tummanpunaista. Ikkunat ovat kaksijakoisia ja kuusiruutuisia, laiturin puolella on lasikuisti.

Huvilan pihapiirissä sijaitsee sauna ja piharakennus. Rakennukset mukailevat huvilarakennuksen tyyliä, sauna on rakennettu käsin veistetyistä hirsistä todennäköisesti samaan aikaan kuin päärakennus. Sauna on päärakennuksen tapaan vaaleaksi maalattu ja listoitusta tummanvihreä. Saunan ikkunat avautuvat järvelle päin ja ne ovat huopakatteiden sävyistä tummanpunaista. Saunan perustus on betonia.

Pihapiirissä sijaitseva piharakennus on aumakattoinen ja siinä on vihreäksi maalattu pystypeiterimalaudoitus.

Arvot ja suositukset

Marjaniemi on inventoitu vuoden 1997 inventoinnin yhteydessä. Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Rongonsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on funkis-tyylin edustajana rakennustaiteellisia arvoja.

Kohde suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Kohteen ja pihapiirin ominaispiirteet suositellaan säilyttämään. Rakennuksia ei saa purkaa. Kohteen kunnostuksessa tai peruskorjauksen yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa.

29.4.2021

6 Yhteenveto

Kohteita 12, 14, 19, 23, 25 ja 26 ei ollut inventoitu aiemmin. Muut kohteet on inventoitu aiempien inventointien yhteydessä. Yhteensä 24 kohteen katsottiin omaavan sellaisia arvoja, että niiden osalta suositellaan suojelumerkintää. Taipalsaaren hautausmaan ja Taipalsaaren sairaalan alueet suositellaan merkittäväksi kyläku-
van kannalta merkittäväksi/säilytettäväksi alueeksi/ympäristöksi.

1. Taipalsaaren kirkko ja tapuli, sr

Kirkko ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY. Kirkolla ja sen ympäristöllä on kulttuurihistoriallisia, rakennustaiteellisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

2. Röytyn kotiseututalo, sr

Röytyn kotiseututalo ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY. Kotiseututalolla ja sen ympäristöllä on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

3. Lainajyvästön makasiini, sr

Lainamakasiini ympäristöineen kuuluu valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön RKY. Kohteella on paikallista asutushistoriallista, rakennushistoriallista, maisemallista ja kyläku-
vullista arvoa. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Taipalsaaren kirkonkylällä. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

4. Maamonniemi, sr

Maamonniemellä on paikallista asutushistoriallista, rakennushistoriallista, maisemallista ja kyläku-
vullista arvoa. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Taipalsaaren kirkonkylällä. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

5. Vanha kunnantalo, sr

Kohteella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista, maisemallista ja kyläku-
vullista arvoa. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla Taipalsaaren kirkonkylällä. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

6. Väinölä, sr

Väinölä kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista historiallista merkitystä entisenä seurojentelona ja julkisyhteisöä palvelevana rakennuksena. Kohde sijaitsee maisemallisesti näkyvällä paikalla kirkonkylän laivalaiturin rannassa. Rakennukseen tehdyt uudistukset ovat kuitenkin muuttaneet ulkoasun historiallista tunnistettavuutta ja osaltaan vähentäneet kohteen rakennushistoriallisia arvoja. Kohteella on paikallista historiallista ja maisemallista arvoa. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

7. Kirkonkylän kansakoulu, sr

Kirkonkylän kansakoulu kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista historiallista merkitystä kansakouluna ja julkisyhteisöä palvelevana rakennuksena. Kohteella on paikallista historiallista, rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

29.4.2021

8. Ala-Jokelan talo, sr

Ala-Jokelan talo kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista asutushistoriallista merkitystä maatalouteen liittyvänä vanhana rakennuksena. Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

9. Kaulio I, sr

Kruusin talo kuuluu Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista asutushistoriallista merkitystä maatalouteen liittyvänä vanhana rakennuksena sekä tarkastelualueen kantatilana. Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Rakennuksella on klassistisena talonpoikaisarkkitehtuurin edustajana myös rakennustaiteellisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

10. Kaulio II, sr

Kaulio II kuuluu Kruusin talon tapaan Taipalsaaren kirkonkylän vanhaan säilyneeseen rakennuskantaan ja sillä on paikallista asutushistoriallista merkitystä maatalouteen liittyvänä vanhana rakennuksena sekä tarkastelualueen kantatilana. Kohteella on rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Rakennuksella on klassistisena talonpoikaisarkkitehtuurin edustajana myös rakennustaiteellisia arvoja, jotka ovat tehtyjen muutostöiden vuoksi joissain määrin heikentyneet. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

11. Taipaleen Pappila, sr

Taipaleen pappila edustaa Taipalsaaren kirkonkylän vanhinta säilynyttä rakennuskantaa. Rakennus ympäristöineen on säilynyt kauniisti alkuperäisenä. Pappilan rakennus edustaa Taipalsaarella harvinaista puhdasta empireä. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Rakennuksella on empire-tyylin edustajana myös rakennustaiteellisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

12. Hautausmaan mökit ja lähiympäristö, sr

Hautausmaan mökit edustavat kirkonkylän vanhaa säilynyttä rakennuskantaa. Ruumishuoneena ja ruumiiden käsittelytiloina toimineet rakennukset muodostavat kokonaisuuden ja ne liittyvät Taipalsaaren hautausmaan toimintaan ja historiaan. Rakennukset ovat säilyneet autenttisina ja niillä on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Hautausmaa ja siunauskappeli suositellaan merkittäväksi säilytettävänä ympäristönä.

13. Nikin hovi, sr

Nikin hovi on osa maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi merkittyä Nikinlahden kulttuuri- maisemaa. Nikin hovilla pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Päärakennuksella on myös rakennustaiteellisia arvoja klassistisen säätyläisarkkitehtuurin edustajana. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

14. Varismäki, sr

Varismäki on osa maakuntakaavassa maakunnallisesti arvokkaaksi merkittyä Nikinlahden kulttuuri- maisemaa. Rakennuksella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

29.4.2021

15. Rauhala, sr

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Rauhala muodostaa yhdessä Kalliolan ja Tuulentuvan kanssa kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Kohteella on rakennustaiteellisia arvoja klassisti-sen säätyläisarkkitehtuurin edustajana. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

16. Kalliola, sr

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Kalliola muodostaa yhdessä Rauhalan ja Tuulentuvan kanssa kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

17. Tuulentupa, sr

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Tuulentupa muodostaa yhdessä Rauhalan ja Kalliolan kanssa kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Persoonallisesti entisöidyllä kohteella on myös rakennustaiteellisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

18. Rantatalo

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Kohteella pihapiireineen on maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja. Kohde pihapiireineen suositellaan säilyttämään. Kohde on ollut tyhjillään 1970-luvulta ja se on heikossa kunnossa. Tämän vuoksi rakennusta ei ole välttämätöntä merkitä kaavaan rakennushistoriallisesti ja/tai historiallisesti vähintään paikallisesti arvokkaana rakennuksena tai pihapiirinä.

19. Koivula

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista asutushistoriallista merkitystä sen ollessa kirkonkylän keskustan säilyneitä maataloja. Kohteella pihapiireineen on maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja. Kohde pihapiireineen suositellaan säilyttämään. Kohde on ollut vuosikymmeniä tyhjillään ja se on heikossa kunnossa. Tämän vuoksi rakennusta ei ole välttämätöntä merkitä kaavaan rakennushistoriallisesti ja/tai historiallisesti vähintään paikallisesti arvokkaana rakennuksena tai pihapiirinä.

20. Kirkonkylän keskusta (A20)

Nykyisellään kirkonkylän rakennuskanta on kerrostunutta modernien rakennusten hallitessa kylän raitin eteläpuolen näkymiä, johon raitin pohjoispuolella kirkon ympäristö vanhoine rakennuksineen ja peltoaukeineen muodostaa voimakkaan kontrastin.

Kirkko ympäristöineen on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä RKY. Taipalsaarentien eteläpuolen täydennysrakentamisessa suositellaan huomioitavan RKY-alueen

29.4.2021

läheisyys ja uusien rakennusten sopeuttaminen kyläkuvaan. Erikseen inventoidut Taipalsaaren kirkko ympäristöineen, Röytyn kotiseututalo, Väinölä ja entinen kunnantalo tulee säilyttää osana kirkonkylän rakennuskantaa.

21. Voipionniemi (A21), sr

Voipionniemen alueella on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa osa Taipalsaaren huvilakulttuurin historiaa. Voipionniemen vanhin huvila suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä. Voipionniemessä suositellaan vaalimaan vanhempaa rakennuskantaa. Vanhempien rakennusten kunnostusten ja peruskorjauksien yhteydessä suositellaan noudatettavan entistävää peruskorjaustapaa. Uudisrakentaminen suositellaan sovittamaan olemassa olevaan vanhempaan rakennuskantaan.

22. Kirjamoinniemi, sr

Kohteella pihapiireineen ja lähiympäristöineen on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa yksi tarkastelualueen kantatiloista. Kirjamoinniemen rakennukset muodostavat kauniisti säilyneen vuosisadan alun kokonaisuuden, jolla on paikallista historiallista arvoa. Kohteella pihapiireineen on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia, rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja. Päärakennuksella on hyvin alkuperäisessä asussaan säilyneenä jugend-tyylisenä rakennuksena rakennustaiteellisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

23. Sairaalan alue (A23)

Taipalsaaren sairaalan alue Saimaanharjulla muodostaa ehyen 1960-luvun lopun rationalistista rakentamista edustavan kokonaisuuden, vaikka yksittäisinä rakennuksina ne eivät ole kovin ainutkertaisia. Vastaavat yhden aikakauden rakentamista edustavat sairaalakokonaisuudet ovat käyneet harvinaisiksi, koska yleensä niitä on täydennysrakennettu omaa aikaansa edustavilla rakennuksilla. Kohteella lähiympäristöineen on paikallista historiallista merkitystä sen ollessa osa Suomen mielisairaanhoidon historiaa ja kehitystä. Sairaalan rakennuskokonaisuudella on kulttuurihistoriallisia, maisemallisia ja historiallisia arvoja. Sairaalan alue lähiympäristöineen suositellaan säilyttämään. Suositellaan alueen merkitsemistä kyläkuvan kannalta merkittäväksi alueeksi/ympäristöksi.

24. Suuri Turasalo (Mankki), sr

Suuri Turasalo on ainoita säilyneitä saarimaatiloja Taipalsaaren kunnan alueena. Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä säilyneenä saarimaatilana ja yhtenä alueen kantatiloista. Kohteella on lisäksi historiallisia, rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

25. Pieni-Lehtinen, sr

Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Taipalsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä yhtenä alueen kantatiloista. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

26. Saunasaari, sr

Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Taipalsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on paikallista asutushistoriallista merkitystä säilyneenä saarimaatilana ja yhtenä alueen kantatiloista. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

29.4.2021

27. Siimesranta, sr

Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Rongonsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on funktis-tyylin edustajana rakennustaiteellisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.

28. Marjaniemi, sr

Rakennuksella pihapiireineen on maisemallisia, rakennushistoriallisia ja kulttuurihistoriallisia arvoja osana Rongonsaaren varhaisempaa huvilayhdyskuntaa. Kohteella on funktis-tyylin edustajana rakennustaiteellisia arvoja. Suositellaan merkittäväksi suojelumerkinnällä.